

Alue-Integraattori

4/2004 5.10.

- tietoa aluekehityksestä
- information om regional utveckling

■ PAAKIRJOITUS	Seurantakomiteoiden kokoukset 9	Sisäasiainministeriön aluestrategia 14
Suurten ratkaisujen vuosi 1	* Yhteisöaloitteet ja pilotit	Tukipalvelujen alueellistaminen 15
■ EUROOPAN UNIONI	Pohjoisen Periferian Interreg IIIB 10	Teknologiaosaamisen verkosto Multipolis 16
Brysselin kuulumisia 2	Itämeren Interreg IIIB 11	Suomen ICT-klusteri 17
Asetusehdotukset 3	Interact-ohjelman kuulumisia 11	Maakuntien suhdannekehitys 18
Rahoitusratkaisut auki 4	Naapuruusohjelmien käynnistäminen 12	Kaupungin ja maaseudun kohtaamisia 20
Asetusehdotukset hyvä lähtökohta 5	Urbact seurantakomitea 12	Koulutuksen seudullisuus 20
Retoriikasta tosineuvotteluihin 6	Naisyrittäjyysshanke FEM 13	Kuntamarkkinat 21
Maakunnat ja koheesio 7	* Pohjoismainen yhteistyö ja alue- politiikka	Paikallis- ja aluehallintopäivät 22
Yhteistyö Ranskan kanssa 8	NÄRP:in yhteistyöohjelma 13	Rakenteet muutoksessa -seminaari 23
Interregin tulevaisuus 9	■ KANSALLINEN ALUEPOLITIikka	■ SVENSK RESUMÉ 24
* Tavoiteohjelmat		

PÄÄKIRJOITUS

Aluepolitiikassa edessä suurten ratkaisujen vuosi

Hallitus hyväksyi viime tammikuussa valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet. Ne annettiin osana aluepoliittista selonteokoa keväällä eduskunnan käsiteltäviksi. Laaja-alaisuudessaan ja konkreettisuudessaan valtakunnalliset tavoitteet antavat hyvän pohjan vahvistuvalle alueiden kehittämistyölle. Vastauksessaan selontekoon eduskunta lokakuun lopulla antanee selkeän tuen hallituksen aluepolitiikalle. Hallinnonalojen ensimmäiset aluekehitysstrategiat valmistuvat myös tänä syksynä. Tästä kaikesta huolimatta meillä on aluepolitiikassa edessä suurten ratkaisujen vuosi.

Hallitus päätti strategia-asiakirjansa tarkistuksessa huhtikuussa jatkaa aluekeskusohjelmaa myös vuoden 2006 jälkeen. Uuden ohjelman perusteet on luotava ensi vuoden aikana. Tasapainoisen aluerakenteen kehityksen kannalta on ensiarvoista, että maahan saadaan muodostumaan kaikki maakunnat kattava elinvoimaisten ja kansainvälisesti kilpailukyisten aluekeskusten verkosto. Uusi maaseutupoliittinen ohjelma on tarkoitus hyväksyä vielä tämän syksyn aikana. Maaseutupoliittikan tulosten parantamiseksi on välttämätöntä, että seuraavalla kaudella myös tämän alan ohjelmatyö alueellistetaan.

Osaamiskeskusohjelman vuosien 2005–2006 painopisteet hyväksytään kuluvaan syksyn aikana. Samalla on tarkoitus aloittaa uuden 2007 käynnistyvän osaamiskeskusohjelman valmistelu. Uusi ohjelma jakautuu kansainvälisiä mitalisijoja tavoittelevaan valioliigaan ja myös kansainvälistä

tasoa edustavaan mestaruussarjaan. Valioliigan valmennus on jo osaltaan aloitettu suurten kaupunkien neuvottelukunnassa.

Alueellistamisessa tullaan seuraavan vuoden aikana tekemään runsaasti päätöksiä hallituksen 5.5.2004 hyväksymien linjauksen ja toimeksiantojen pohjalta. Ne tähtäävät toisaalta osaamis-, elinkeino- ja toimintokeskittymien vahvistamiseen maakuntakeskuksissa ja mahdollisuuksien mukaan muissakin aluekeskuksissa sekä toisaalta hallinnon tukipalvelujen kokoamiseen, alueellistamiseen ja tuottavuuden merkittävään kohottamiseen.

Aluepolitiikan tarpeelliseksi eriyttämisiksi kunkin maakunnan kehittämistarpeiden ja -tavoitteiden mukaisesti ja tätäkin tietä terävöittämisiksi eduskunnalle on määrä antaa kevälistuntokauden 2005 alkuun mennessä hallituksen esitys alueellisen kehityksen kannalta merkittävien määrärahojen kokoamisesta ja alueellistamisesta sekä maakunnan liittojen aseman vahvistamisesta näiden varojen suuntaamisessa. Samalla aikataululla eduskuntaan on menossa esitys, jolla Helsingin seudun kuntien strategiselle yhteistyölle luodaan tarpeelliset lainsäädännölliset puitteet.

Tehokkaan aluepolitiikan kannalta on erittäin tärkeää, että Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittisia toimia voidaan jatkaa Suomessa suurin piirtein nykytasolla. Tämän tavoitteen saavuttamiselle komission 14.7.2004 julkistamat rahoituskehitykset ja asetusehdotukset antavat hyvän neuvottelupohjan. Suotuisa lopputulos niin

kuin koheesio- ja kilpailukykytavoitteiden saavuttaminen koko EU:ssa edellyttää, että seuraavalla budjetti- ja ohjelmakaudella eli vuosina 2007–2013 unionin toiminnan rahoituskysymys on noin 1,10 prosenttia unionin BKT:sta, että alue- ja rakennepoliittikkaan osoitetaan noin 0,40 prosenttia BKT:sta ja että alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen (uusi tavoite 2) samoin kuin alueellinen yhteistyö -tavoitteen (uusi tavoite 3) rahoitus säilyy vähintään komission esittämällä euromääräisellä tasolla.

Mainitut rahoituskannat hallitus on juuri vahvistanut. Samalla kynnyskysymykseksi on edelleen määritelty Pohjois- ja Itä-Suomen erittäin harvaan asuttujen alueiden pysyttäminen EU:n korkeimman aluetuen piirissä. Se voidaan toteuttaa parhaiten sisällyttämällä nämä alueet uuden tavoitteen 1 eli konvergenssitavoitteen piiriin. Tämä turvaisi myös näiden alueiden maaseutupoliittisen rahoituksen sekä asianmukaisen kohtelun alueellisessa valtiontukipolitiikassa.

Suomen kannalta keskeistä on myös vahvistaa EU:n aluepolitiikassa alueellisen yhteistyön eli uuden tavoite 3:n roolia. Siinä rahoituksen painopisteenä tulee olla rajat ylittävät yhteistyöt, etenkin ulkorajoilla ja uusilla sisärajoilla. Ulkorajayhteistyölle tarvitaan uusi rahoitusväline, jonka täytäntöpanossa sovelletaan samoja periaatteita kuin koko alueellisen yhteistyön tavoitteissa.

Pekka Kilpi

Brysselin kuulumisia

Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikkaa koskevien asetusehdotusten ja rahoituskehityksen käsittely alkoi neuvoston työryhmissä heti syyskuussa lomien päätyttyä. Komissio antoi asiasta ehdotuksensa heinäkuussa ja puheenjohtajamaa Hollanti laati käsitteilylle tiukat aikataulut. Tavoitteena on viedä asetusten käsittely mahdollisimman pitkälle syksyn aikana. Ratkaisuja pyritään saamaan aikaan jo Luxemburgin kaudella ja Hollanti haluaa esitellä joitakin johtopäätöksiä jo joulukuun Eurooppa-neuvoston kokouksessa.

Ad hoc -työryhmä arvioi rahoitusvaihtoehtoja

Pysyvien edustajien komitean asettama ad hoc -työryhmä käsittelee rahoituskehystä ja se on myös yleisten asioiden neuvoston esityslistalla. Käsittelyssä edetään ns. rakennuspalikka -metodin pohjalta. Tällä tarkoitetaan sitä, että budjettiotsakkeiden tärkeyttä ja rahoitustasoa tarkastellaan sekä komission esitysten että jäsenmaiden esittämien painotusten perusteella. Pyrkimyksenä on arvioida eri budjettiotsakkeiden sisäisiä politiikka- ja rahoitusvaihtoehtoja (building blocks) ja niiden erilaisia yhdistämismahdollisuuksia. Komission ehdotus lähtee siitä, että sitoumukset mitoitetaan 1,24 % bruttokansantuotetuason tasolle, kun taas nettomaksajamaat valmistelvat omia laskelmiinsa 0,9 % pohjalta. Palikoita siis riittää.

Asetusehdotusten käsittelyaikataulu

Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevaa yleisasetusta on syyskuussa käsitellyt Neuvoston rakennetoimien työryhmä jokaviikkoisissa kokouksissaan. Yksityiskohtaista käsittelyä jatketaan lokakuussa 14.10., 21.–22.10. ja 28.10.

Euroopan sosiaalirahastoasetusta ja koheesiorahastoasetusta käsitellään ensimmäistä kertaa 1.10. Toinen käsit-

tely on 21.10. Euroopan aluekehitysrahastoa koskeva asetusta on vuorossa 7.10. Tuolloin käsitellään myös komission ehdotusta Irlannin rauhansuunnitelman rahoittamisesta rakennerahastoista (Peace package). Asetusehdotusta, jolla kansainvälisille raja-alueyhteistyötä tekeville yhteenliittymille annetaan oikeudellinen asema, käsitellään 22.10.

Jäsenmaat ovat syyskuun aikana esittäneet työryhmässä yleisiä kommentteja, kysymyksiä ja selvityspyyntöjä komissiolle, joka on niitä luvannut toimittaa lähiaikoina. Lisäksi syksyn aikana järjestetään seminaareja ainakin ohjelmien laadinnasta sekä hallinnosta ja valvonnasta. Jäsenmaiden kannanotot ovat olleet vielä alustavia, koska useimmissa jäsenmaissa hallitusten kantoja vielä Suomen tavoin vasta valmistellaan. Hallitus antaa eduskunnalle asetuksia koskevat kirjelmät, joihin kannanotot asetusten keskeisiin kohtiin sisältyvät.

Maaseudun kehittämisasetusta käsittelee Maatalouden rakenteet ja maaseudun kehittäminen -työryhmä. Sen kokoukset pidetään 24.9., 11.10., 22.10 sekä 8.11. Maatalouden erityiskomitea käsittelee asetusehdotusta 25.10. ja 15.11., ja maatalousneuvosto 22.11. Komissio esittää maaseudun kehittämistoimenpiteiden rahoituksen kokoaamista yhteen lähteeseen, uuteen maaseudun kehittämisrahastoon. Maaseudun kehittämistoimenpiteiden ohjelmointimenettelyä ja hallinnointia pyritään yksinkertaistamaan.

Uusi naapuruus- ja kumppanuusinstrumentti (ENPI) on komission käsittelyssä. Asetusehdotus annetaan 29.9. Komissio esitti rahoituskehystiedonannossaan heinäkuussa yllättäen, ettei naapuruus- ja kumppanuusinstrumentti keskittyisikään rajayhteistyöhön, vaan kattaisi kaiken yhteistyön ENP-maiden kanssa. Painopisteenä olisi naapuruuspolitiikan maakohtaisten toimintaohjelmien toimeenpanon tukeminen. Rajayhteistyö on uudessa esityksessä liudentunut vain ENPI:n osa-alueeksi, mikä merkitsee myös, että yhteen instrumenttiin sisältyisi kaksi erilaista hallintomekanismia.

Hübner puolustaa voimakkaasti komission esityksiä

Uusien komissaarien kuulemiset ovat alkaneet Euroopan parlamentissa. Aluepolitiikasta vastaavan komissaarin **Danuta Hübnerin** kuuleminen oli tiistaina 28.9. Edustajat pommittivat häntä kysymyksillään kolme tuntia. Hän puolusti tiukasti komission ehdotuksia unionin alue- ja rakennepoliittikan uudistuksesta ja sen vaatiman rahoituksen tasosta. Kun häneltä kysyttiin, missä hän näkee esityksen heikoimmat kohdat, hän esitti kolme näkökohtaa. Ensiksikin hänen mielestään yksi ohjelma yksi rahasto -periaatteessa on sen hyvistä puolista huolimatta alueiden kannalta myös vaara. Periaatteeseen pitäisi liittää mahdollisuus, jonka mukaan alueet voivat käyttää rahastojen tukea joustavasti tarpeidensa mukaan. Toiseksi kumppanuus, varsinkin julkisten ja yksityisten osapuolten välinen kumppanuus, on erittäin tärkeä ja sitä pitäisi edistää. Kolmanneksi, yhteisöaloitteiden mukaan ottamisen myötä ei saa menettää sitä hyvää, mikä niillä on tähän mennessä saatu aikaan.

Hübner kertoi kiertävänsä jäsenmaissa ja alueilla, ja kuuntelevansa herkillä korvalla niiden kokemuksia ja ehdotuksia. Lähipäivinä ratkeaa, saammeko hänet Suomeen jo marraskuun alkupuolella.

Kielo Karioja

YHTEYSTIEDOT:

KIELO KARIOJA
SUOMEN PYSYVÄ EDUSTUSTO
RUE DE TREVÉS 100
1040 BRUSSELS

PUH. + 32 2 2878580

E-MAIL:

KIELO.KARIOJA@FORMIN.FI

Asetusehdotukset määrittävät tulevaa alue- ja rakennepolitiikkaa

Euroopan komissio julkaisi kolmannen koheesioraporttinsa helmikuussa 2004. Se sisälsi esityksen unionin alue- ja rakennepolitiikan tulevaisuudesta, eriarvoisuuden vähentämisestä sekä taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen koheesioedistämistä. Heinäkuussa komissio antoi neuvostolle uudistusta koskevat asetusehdotukset sekä julkaisi rahoituskehystiedonannon vuosille 2007–2013. Asetusehdotuksista keskeisin on Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskeva yleisasetusehdotus. Asetuksessa määritellään rakennerahastojen toimintaa koskevan politiikan sisältö, varojen jako ja hallinnointimenetelyt.

Yleisasetuksen lisäksi komissio antoi Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevat kolme asetusehdotusta. Niissä määritellään kunkin rahaston tehtävät, tuettavan toiminnan muodot ja hyväksyttävät kustannukset. Lisäksi komissio antoi asetusehdotuksen, jolla annetaan oikeudellinen asema kansainvälisille raja-alueyhteistyötä tekeville yhteenliittyville. Uudistuksen kokonaisuuteen liittyy myös maaseudun kehittämistä koskeva asetusehdotus.

Komission esitysten lähtökohtana on, että uudistettavalla EU:n alue- ja rakennepolitiikalla pystytään vastaamaan unionin keskeisimpiin haasteisiin, joita ovat itälaajentumisen onnistunut toteuttaminen sekä kestävä talouskasvu ja työllisyyden tukeminen.

Valtioneuvosto on eduskunnalle antamassaan kirjelmässä ottanut kantaa yleisasetusehdotukseen. Rahastokohtaisia asetusehdotuksia koskevat kirjelmät annetaan eduskunnalle myöhemmin erikseen kustakin.

Keskeiset uudistukset

Ehdotuksen mukaan yhteisön alue- ja rakennepolitiikkaa toteutetaan rakennerahastokaudella 2007–2013 kolmella eri tavoitteella, jotka ovat lähentymisen eli konvergenssi, alueellinen kilpailukyky ja työllisyys sekä eurooppalainen alueellinen yhteistyö. Nykyisten yhteisöaloiteohjelmien toiminta esitetään sisällytettäväksi edellä mainittuihin tavoitteisiin.

Alue- ja rakennepolitiikkaa rahoittavien rahastojen lukumäärä vähenee nykyisestä kuudesta rahastosta kolmeen. Ne ovat Euroopan aluekehitysrahasto, Euroopan sosiaalirahasto ja koheesiorahasto.

Koheesiopolitiikalle laaditaan eurooppalainen kokonaisstrategia, joka käsitellään Euroopan unionin neuvostossa ja Euroopan parlamentissa. Käytännön ohjelmatyötä tehdään jäsenmaan kansallisen strategian toteuttamiseksi laadittujen toimenpideohjelmien mukaisesti. Kutakin toimenpideohjelmaa voidaan rahoittaa vain yhdestä rahastosta.

Ohjelmien tehokkuutta, vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta pyritään parantamaan. EU:n toimielimet osallistuvat vuosittain politiikan tavoitteita ja tuloksia koskevaan keskusteluun. Ohjelmien nykyistä arviointijärjestelmää esitetään jatkettavaksi. Kuten nykyiselläkin kaudella, komission esitys sisältää suoritusvarausmenettelyn. Lisäksi esitetään kansallista rahoitusvarausta odottamattomiin toimialakohtaisiin tai paikallisiin sosio-ekonomisiin kriiseihin varautumista varten.

Asetusehdotuksessa esitetään rakennerahastojen kokonaisrahoituskehyyksi 336,1 miljardia euroa vuosille 2007–2013. Keskittämisperiaatteen mukaisesti köyhimmille maille ja alueille kohdennettaisiin konvergenssitavoitteen kautta varoista lähes 80 %, mitä voidaan verrata nykyiseen 70 %:iin. Nykyiseen kauteen verrattuna komissio esittää rakennerahastoille suurin piirtein samaa osuutta EU:n yhteenlasketusta kansantulosta eli noin 0,41 prosenttia. Vertailuluku vuodelle 2006 on 0,36 prosenttia. Komission mukaan tämä resursointi riittää alue- ja rakennepolitiikan toteuttamiseen koko unionin alueella.

Harvaanasuttujen alueiden erityiskohtelu

Suomen kannalta on keskeistä se, miten harvaanasutut alueet otetaan huomioon uudistuksessa. Yleisasetusehdotuksen mukaan tavoitteena on tukea pohjoisia harvaanasuttuja alueita, jotta niiden luonnonhaittoja ja kehitykseen liittyviä erityisiä vaikeuksia voitaisiin

vähentää. Tämän perusteella komissio esittää Itä- ja Pohjois-Suomelle erityiskohtelua alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteessa. Tällöin alueiden tuki-intensiteetti suhteutettaisiin luonnonhaittojen vakavuusasteen mukaan. Tämä tarkoittaa, että Itä- ja Pohjois-Suomi (ja Pohjois-Ruotsi) saisivat korkeampaa tukea kuin muut alueet.

Erityiskohtelun taustalla on Suomen ja Ruotsin liittymissopimukseen sisältyvä unionin pohjoisten harvaan asuttujen alueiden politiikka. Perusteet erityiskohtelulle liittyvät harvaan asutukseen, pitkiin etäisyyksiin markkina-alueille, huonoon saavutettavuuteen sekä korkeaan julkisten investointien kustannustasoon. Harvaan asuttujen alueiden erityiskohtelun oikeusperustan vahvistaminen, josta päätettiin HVK:ssa kesäkuussa 2004, on olennainen osa hallituksen strategiaa pitää Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asutut alueet EU-rahoituksen piirissä myös pidemmällä aikavälillä. Perustuslakisopimuksen artiklat eivät suoraan merkitse rahoituksen jatkumista, mutta se antaa poliittisen hyväksynnän ja jatkossakin oikeudellisen perustan ja näin ollen nykyistä vahvemmat perustelut pysyvistä maantieteellisistä haitoista kärsivien alueiden tukemiselle. Rahoituksesta päätetään erikseen Agenda 2007-neuvotteluissa.

On epävarmaa, turvaako komission asetusehdotus Suomen harvaan asutuille alueille Itä- ja Pohjois-Suomessa nykyistä tukitasoa ja keinovalikoimaa alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteessa. Näiden alueiden osalta tärkeintä on löytää ratkaisu, joka turvaa tuen pysyvyyden ja tason koko rahoituskaudeksi. Tärkeätä on myös, että EU:n varoilla vastaisuudessakin voidaan tukea tuotannollisia investointeja, joista syntyy uusia työpaikkoja. Lisäksi on otettava huomioon Suomen muutkin alueellisia valtiontukia koskevat linjaukset sekä maaseudun alueellisen kehittämisrahoituksen ja sen välineiden säilyttäminen Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Kirjelmä kannanottoineen on kokonaisuudessaan luettavissa sisäasiainministeriön internet-sivulla.

Lisätietoja: Aluekehitysjohtaja Märten Johansson, puh. (09) 160 44527

Rahoitusratkaisut vielä auki

Suomen hallitus on viime viikkoina arvioinut Euroopan komission esityksiä alue- ja rakennepolitiikasta vuosille 2007–2013. Keskeisenä kysymyksenä on ollut Suomen saama rahoitusosuus. Vastaus tiedetään aikaisintaan kesäkuussa 2005, jos neuvotteluissa rahoitusratkaisusta päästään silloin sopuun.

Komissio ei ole vielä julkaissut mitään tarkkaa arviota siitä, miten varat jaettaisiin maittain eri tavoitteiden välillä. Kaikkiin arvioihin pitää suhtautua varauksella, koska mitään ei ole sovittu rahoituksen määrästä saati niistä kriteereistä, jonka mukaan rahat jaetaan. Neuvoston valmisteluelimissä käydään parhaillaan keskustelua kokonaisrahoituksen määrästä. Suomen arviot rahoituksesta perustuvat siihen, että komission rahoitustaso – 336 miljardia euroa alue- ja rakennepolitiikkaan – toteutuisi. Mahdollisia vaihtoehtoja kokonaisresursseille tutkitaan pääasiallisesti 336 miljardin ja 210 miljardin euron välillä.

Leikkaukset uhkaavat vanhoja jäsenmaita

Komissio on esittänyt epävirallisen arvon siitä, että Suomen saama tuki tulisi heidän esityksensä toteutuessa sellaisenaan säilymään suurin piirtein nykytasolla, mikä tarkoittaa noin 320 miljoonaa euroa vuosittain.

Suomen rahoitus koostuisi komission esityksen mukaan kolmesta eri määrärahasta: Itä-Suomen phasing in -rahoituksesta, Suomen muusta alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen rahoituksesta sekä alueellisen yhteistyötavoitteen rahoituksesta. Komission esityksessä on annettu harvalle asutukselle sellainen painoarvo, että

Suomen nykyinen tukitaso säilyisi tavoite 1 -alueilla (pois lukien maaseudun kehittämistuet). Mikäli rahoitus olisi noin 320 miljoonaa euroa tukitaso säilyisi suurin piirtein nykyisellään myös muualla Suomessa.

Komission laskelmien mukaan runsaat puolet kaikista varoista, 173 miljardia euroa, kohdennettaisiin vanhoihin jäsenvaltioihin ja 162 miljardia euroa uusiin jäsenvaltioihin. Merkittävä leikkaus komission ehdottamasta rahoituksesta vaarantaisi kuitenkin erityisesti Suomen ja muiden vanhojen jäsenmaiden (EU 15) alue- ja rakennepoliittisen rahoituksen, koska koheesiotavoitteiden ja tehtyjen poliittisten päätösten mukaisesti rahoituksen painopisteen on oltava uusien jäsenmaiden (EU 10) köyhimmillä alueilla.

Mikäli komission esittämästä 336 miljardin euron tasosta liikutaan alaspäin, leikkaukset kohdistuvat ensisijaisesti vanhojen jäsenmaiden korkeimpiin tuki-intensiteetteihin ja siirtymäkauden tukeen (tilastollinen phasing out ja phasing in) sekä alueellinen kilpailukyky ja työllisyys- sekä eurooppalainen alueellinen yhteistyö -tavoitteiden rahoitukseen. Jo 20–30 miljardin euron leikkaus komission esitykseen saattaa nostaa konvergenssitavoitteen osuuden varoista noin 80 prosenttiin. Jos leikkaus kohdistuisi alueiden kilpailukyky ja työllisyys tavoitteeseen, sen sisältö – esitetyt prioriteetit ja kattavuus koko EU:n alueella – jouduttaisiin ar-

vioimaan uudestaan. Tätä linjaa ajavat erityisesti nettomaksajamaat.

Itä- ja Pohjois-Suomi saatava korkeimman aluetuen piiriin

Suomen hallitus lähtee tuoreessa kannanotossaan siitä, että alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen sekä eurooppalainen alueellinen yhteistyö -tavoitteen rahoituksen tulisi säilyä vähintään komission esittämällä euro-määräisellä tasolla (72 miljardia euroa).

Suomi pitää kynnyskysymyksenä sitä, että sen pohjoiset ja itäiset erittäin harvaan asutut alueet saadaan korkeimman aluetuen piiriin myös jatkossa. Merkityksellisintä on tuen mahdollisimman korkea taso ja pysyvyys sekä yritystukien ja maaseudun kehittämistukien tason säilyminen nykyisessä laajuudessaan.

Voidaan kuitenkin olettaa, että Suomen rahoitusosuus koko kehyksestä on siinä määrin pieni, että Suomen neuvottelutavoitteet Itä- ja Pohjois-Suomen osalta lienevät turvattavissa myös alemmilla rahoitustasoilla kuin mitä komissio on esittänyt. Mikäli kokonaiskehystä leikataan, on todennäköistä että muun Suomen sekä alueellinen yhteistyö -tavoitteen rahoitus pienenevät.

Mårten Johansson

Rakennerahastoasetukset luovat hyvän lähtökohdan uudelle ohjelmakaudelle

Komission kolmas koheesioraportti ja sen pohjalta laaditut rakennerahastoasetukset luovat sellaiset puitteet uudelle rakennerahastokaudelle, joiden kanssa on hyvä elää. Euroopan unionin päätöksentekoa seuranneet toki tietävät, että on lähes mahdotonta kuvitella komission esityksen menevän sellaisenaan läpi. Kaikkein vaikeimmat kysymykset ovat juuri niitä, joiden perusteella ratkeaa ovatko uudet asetukset alueiden kannalta hyviä.

Suurin ongelma on luonnollisesti aluepolitiikan rahoitus. Mikäli komission budjetin loppusummaa leikataan tasaisesti kaikista tavoitteista eikä rahoitusosuusmuutoksia tapahdu, jää vahinko varsin pieneksi. Muut ratkaisut johtavat helposti siihen, että nykyiset tavoitte 2 -alueet tulevat olemaan laajenemisen ja päätöksenteon sovun maksamiehiä. Mikäli budjettia ei hyväksytä komission esittämässä laajuudessa, ei rahoitusosuuksien suhdetta saa muuttaa konvergenssitavoitteen eduksi.

Etelä-Suomen maakunnat ovat tukenet Itä- ja Pohjois-Suomen kuulumista Suomen liittymissopimuksen ja perustuslaillisen sopimuksen perusteella konvergenssitavoitteeseen. Tuen motiivi on kolmijakoinen. Ensinnäkin tämä ratkaisu olisi kansantaloudellisesti varma ja ilmeisesti paras. Toiseksi nykyisten 1-ohjelmien malli, missä sekä sosiaalirahaston että aluekehitysrahaston varojen käytöstä on voitu päättää samassa pöydässä, on vaikuttavuudeltaan parempi kuin vaihtoehtoiset mallit. Itä- ja Pohjois-Suomen tavoitteita tuetaan myös itsekkäistä, alueiden erillaisuuteen perustuvista syistä. Uudella rakennerahastokaudella harvaan asuttujen alueiden tulee kuulua konvergenssitavoitteeseen ja yleisasetusta tulee korjata niin, että harvaan asutut alueet määritellään tähän tavoitteeseen kuuluviksi.

Edellytyksenä vaikuttavuus, läheisyys ja erilaisissa olosuhteissa toimiminen

Euroopan unioni on mm. Lissabonin ja Göteborgin huippukokousten yhteydessä asettanut tavoitteeksi paremman työllisyyden sekä nousun maailman kilpailukykyisimmäksi ja parhaiten tie-

tointensiivistä osaamista soveltavaksi talousalueeksi. Nämä tavoitteet eivät ole toteutettavissa, ellei niitä aseteta eri rahastojen sisäisten, usein valtapoliittisten, intressien edelle. Tärkeimpänä muutostavoitteena onkin pidettävä sitä, että ESR-varoja alueellistetaan ainakin osaamisen ja sosiaalisen ulottuvuuden osalta ja että sen tutkimus- ja osaamisulottuvuutta parannetaan. Alueiden kannalta on hyvä, että ESR-rahoitusta voidaan käyttää kaikilla alueilla pääkaupungista syrjäiseen maaseutuun. Työllisyysohjelman vahva ministeriöohjaus ei kuitenkaan tuo riittävää vaikuttavuutta eikä ota huomioon alueiden välisiä suuria sosiaalisia eroja. Lisäksi ohjelman toimialue kattaa suurelta osin toimenpiteitä, joista kunnat ovat kansallisella tasolla vastuussa. Ministeriön vahva rooli on näkynyt nykyisen 3-ohjelman osalta alhaisena kuntien osallisuutena. Ohjelman dynamiikkaa onkin kehitettävä ja se tulee kytkeä alueelliseen ja paikalliseen kehittämistyöhön, osaamisen laaja-alaiseen kehittämiseen, e-Euroopan jalkauttamiseen ja alueellisen tutkimus- ja kehittämistyön tuomiseen lähemmäksi EU:n tutkimuspolitiikkaa. Samalla koordinaatiota aluekehitysrahaston kanssa tulee oleellisesti lisätä. Tämä on toteutettavissa esimerkiksi siten, että ESR-varojen hallinnointi tapahtuu TE-keskusten kautta.

Paikallisuus välttämätöntä ESR:n vaikuttavuuden kannalta

Kilpailukyvyyn ja työllisyyden tavoitteen sisäisiä sääntöjä tulee tarkistaa niin, asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa myös käytännössä. Etelä-Suomen maakuntien näkemyksen mukaan ESR-osan määrittelyä tulee muuttaa seuraavasti: Kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen laatimisen ja täytäntöönpanon alueelliseen ulottuvuuteen liittyvät säännöt tulee muuttaa ESR:n osalta alueellisiksi. ESR:n vaikuttavuuden kannalta on välttämätöntä, että ihmisten työllisyyteen, osaamistason nostoon, syrjäytymiseen ja eri yhteisöjen innovatiivisiin toimiin liittyvät hankkeet ja hankekonaisuudet valitaan ja rahoitetaan mahdollisimman lähellä kansalaista. Myös sosiaalipartnereiden osallistuminen tulee tapahtua joko alueellisella tai

paikallisella tasolla. Tässä tulee ottaa huomioon kansallinen työnjako keskushallinnon, alueiden ja paikallistason välillä. Samoin tulee korjata ESR-asetusta konvergenssitavoitteen ja työllisyyden ja kilpailukyvyyn tavoitteen välillä hyväksyttävien toimenpiteiden osalta niin, että asetuksen mukaiset toimenpiteet ovat mahdollisia myös työllisyyden ja kilpailukyvyyn ohjelmassa. Hallinnollisena muutoksena tulee ESR:llä rahoitettujen toimenpiteiden osalta raportoida alueellisista ja paikallisista vaikutuksista.

Urbanin uudistus onnistunut, maaseudun asema heikkenee

Komission esitys Urban-ulottuvuuden sisällyttämiseksi kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteeseen (rahoitus olisi 10 % tavoitteen rahoituskehiksestä) on onnistunut ja oleellinen parannus nykyisen rakennerahastokauden tilanteeseen. Erityisen hyvänä asiana on todettava maininta keskisuurten kaupunkien asemasta ja niiden kehityksen kytkeytymisestä alueelliseen kehitykseen. Samoin yleisasetuksen mukainen menettely mahdollisesta global-grant mallista on hyvä ja toimiva. Etelä-Suomen osalta maakuntien keskukset ovat luonteeltaan tämän resurssin kohteita (Helsinki, Turku, Lahti, Lappeenranta, Kotka, Hämeenlinna, Porvoo, Kouvola). Lisäksi Urban-ulottuvuuden säädöksiä tulee edelleen kehittää niin, että säädöksiin lisätään esitettyä vahvempi kytkentä ESR-rahoituksen alueelliseen täytäntöönpanoon ja toisaalta mahdollisuus suunnata rahoitusta kaupungin strategiseen kehittämiseen ja sopeuttamiseen Euroopan tutkimusulottuvuuteen ja e-Eurooppa -hankkeisiin. Tältä osin on jo ohjelmareservin säädöksissä erittäin hyvin innovatiivisuuteen kannustava säädös.

Maaseudun kehittämisen eriyttämisen muusta alueellisesta kehittämisestä heikentää maaseudun asemaa. Ohjelmien täytäntöönpanoa kehittämällä voidaan tilannetta kuitenkin korjata. Vaikka maaseutualueiden rahoitus EMOTR-varoin on kuvattu oikealla tavalla täydentävänä aluepoliittisille toimenpiteille, olisi parempi alueellinen tulos kuitenkin saatu kytkemällä toi-

Rakennerahastoratkaisun valmisteluissa retoriikasta tosineuvotteluihin

Kuluvana syksynä tehtävänsä jättävä Euroopan komissio on jättänyt esityksensä ensimmäiseksi itälaajentumisen jälkeiseksi rakennerahastoratkaisuksi. Sen lopullisesta sisällöstä päätetään jäsenmaiden hallitusten välisissä neuvotteluissa, jotka kestävät pitkälle vuoden 2006 puolelle. Neuvottelujen suuria strategisia kysymyksiä tulevat olemaan Euroopan unionin toiminnan suuntaaminen ja päätehtävien osoittaminen sekä rahoitustasosta sopiminen. Tässä yhteydessä päätetään käytännössä myös työnjaosta unionin ja sen jäsenvaltioiden kesken.

Eroavan komission kanta on, että rakennepoliitiikan on säilyttävä unionin päätehtävien joukossa, rahoitustasolla mitattuna jopa päätehtävänä. Komission esitykset ovat kuitenkin siinä mielessä varovaisia, että ne eivät tähtää kokonaisrahoitustason kohottamiseen. Rakennepoliitikankin kohdalla pääpaino on pantu itälaajentumisen tuomien rakenteellisten tasapainottomuuksien (osittaiseen) korjaamiseen. Esitetyllä rahoitustasolla (runsas 1% BKTL:sta) unionin budjetilla ei ole vaikutuksia, joita voitaisiin kutsua fiskaaliseksi federalismiksi. Itse asiassa eräät suuret

jäsenmaat vastustavat johdonmukaisesti budjetin kasvattamista. Näin puheita yhteisestä talouskehityksen hallinnasta täytyy pitää puhtaana retoriikkana.

Rahoituksen painopiste uusissa jäsenmaissa

Komission rakennepoliitikkaratkaisun peruslogiikka julkistettiin keväällä ilmestyneessä kolmannessa koheesioraportissa. Eurooppalaisen edunvalvonnan käsikirjojen mukaisesti on yleisesti otaksuttu, että lopullinen neuvottelutulos tulee ainakin 80 prosenttisesti olemaan komission ensimmäisen esityksen mukainen. 78 % rakennerahastovaroista ohjattaisiin BKT-kriteerillä (alle 75 % EU 25 BKT-keskiarvosta) vähiten kehittyneille alueille – pääosin uusissa jäsenmaissa. Tärkeimmän poikkeuksen muodostaisivat ns. tilastovaikeusalueet (alle 75 % EU 15 BKT-keskiarvosta), jotka ylimenokauden järjestelyllä sisällytettäisiin köyhimmille alueille tarkoitettuun konvergenssitavoitteeseen. Koheesioraportissa kaikki Suomen tukialueet oli sijoitettu alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -ta-

voitteeseen, johon suunnataan vain 18 % rakennerahastovaroista. Tämän tavoitteen sisällä Itä-Suomelle oli koheesioraportissa ehdotettu jonkin verran korkeampaa tukitasoa siirtymäkauden järjestelyin. Asiallisesti ottaen heinäkuussa 2004 julkistetut komission rakennerahastoasetustekstit eivät muuta tätä kuvaa.

Miten Itä- ja Pohjois-Suomen asema turvataan?

Inhorealisisessa intressianalyyssissä komission kaavailema malli tarkoittaa sitä, että rakennepoliitiikan saralla vanhojen jäsenmaiden rakennemuutos- ja kehitysalueet kantavat itälaajentumisen kustannukset. Tuloksekkaalla lobbaisemisella ratkaisuesitykseen saatiin pehmentäväksi tekijäksi tilastovaikeusaluekriteeri. Tämä – ja eräät muut hienosäätötekijät – eivät kuitenkaan muuta kokonaiskuvaa: Komissio ja useat keskeiset jäsenmaat korostavat BKT-kriteerin ehdottomuutta alueita eri tukiluokkiin sijoitettaessa. Myös kansallisia aluetukia koskevat säännökset on tarkoitettu sovittava tähän malliin.

Suomen hallituksen julkilausuttuna tavoitteena on ollut Itä- ja Pohjois-Suomen säilyttäminen EU:n korkeimpien aluetukien piirissä. Me emme tosiasiasa voi olla varmoja siitä, mitä tämä tarkoittaa! Tarkoittaako se Itä- ja Pohjois-Suomen sijoittamista, liittymissopimuksemme lisäpöytäkirjaan vedoten, erityissäädoxin konvergenssitavoitteeseen vai 75 % BKT-kriteerin hyväksymistä mutta tukitason korottamista komission nyt ultraperifeerisille alueille kaavaileman erityisjärjestelyn tavoin?

Eri ratkaisuvaihtoja on punnittava huolella

Suomen asemaa ajatellen huomio kiinnittyikin juuri näihin hienosäätökysymyksiin, joihin valitettavasti asian luonteesta johtuen liittyy runsaasti eräänlaista taivutteluretoriikkaa. On aika ongelmallista, kun ”varmana sisäpiirin tietona” kerrotaan, että nykyisten tavoite 1 -alueitten osalta entisen tukitason säilyttämisestä tai jopa hienoisesta korottamisesta on jo sovittu. Ehtona

> menpiteet saman ohjelmoinnin piiriin. Esitettyjen säädösten puitteissa paras tapa lisätä maaseutuhankkeiden vaikuttavuutta on yhdentää rahastojen täytönpano alueellisella tasolla.

Yksi asetusten vaikeimmin arvioitava osa-alue on yhteistyöohjelman Interreg-tyyppiset toimenpiteet. Rahoituksen määrä ja muoto tuntuvat oikeilta ja asiallisesti painotetuilta, mutta riittävän tausta-aineiston puute estää tarkemman arvioinnin.

Kansalliset päätökset ratkaisevat onnistumisemme

Vaikka komission budjetti ja rakennerahastoasetukset saisivatkin hyvän muodon, tulee kansallisilla päätöksillä olemaan edelleen keskeinen vaikutus siihen, kuinka hyvin Suomessa voidaan toimia. Nämä päätökset määrittelevät,

miten perustuslaillisen sopimuksen määrittelemää alueille ja paikallistasolle ulottuvaa läheisyysperiaatetta sovelletaan, kuinka demokraattisena EU:n rakennerahastot näyttäytyvät Suomessa ja kuinka vaikuttavia ohjelmat tulevat olemaan. Toivon, että Suomessa on aitoa rohkeutta viedä ohjelmat niin lähelle kansalaista kuin mahdollista. Toivon myös, että uudella ohjelmakaudella voidaan yhdistää alueella toimivien sosiaalipartnereiden selkeä ja kattava osallisuus ohjelmien ja niiden täytäntöönpanon valmistelussa, demokraattinen päätöksenteko ja viranomaisten saumaton yhteistyö. Syrjäytymisen ehkäiseminen, työllisyys, osaaminen, elinkeinopoliitiikan onnistuminen ja rakenteiden uudistuminen ratkaistaan alue- ja paikallistasolla.

Esa Halme

Päijät-Hämeen maakuntajohtaja

olisi kuitenkin se, että Suomi suosiolla suostuisi Itä- ja Pohjois-Suomen sijoittamiseen alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteeseen. Suomelle tämä tukitaso olisi 6–7-kertainen kilpailukykytavoitteen keskimääräiseen tukitsoon verrattuna. Vaaditaan melkoista älyllistä akrobatiaa sellaisen ”objektivi-” laskentakaavan laatimiseen, jossa pelkästään harvaa asutusta painottamalla ylletään toivottuun tavoitteeseen. Edunvalvojana en voi kuin vahvasti epäillä tätä lähestymistapaa.

Minusta Suomen hallituksen on huolella arvioitava muutkin ratkaisuvaihtoehdot. Ilman muuta on katsottava se kortti, että liittymissopimukseen perustuen sijoitettaisiin Itä- ja Pohjois-Suomi suoraan konvergenssitavoitteen piiriin – ilman mitään siirtymäkauden ratkaisua. Tämä on ainoa tapa osoittaa tukiratkaisun pysyvä luonne. Tämä ratkaisu tarkoittaisi kuitenkin suurella todennäköisyydellä sitä, että Itä- ja Pohjois-Suomen ohella näin menetettäisiin myös eräiden muiden alueitten suhteen. Suomella tuskin olisi mitään syytä vastustaa tätä.

Toinen vaihtoehto olisi 75 % BKT-kriteerin hyväksyminen komission esittämällä tavalla – mutta samalla koheesioraportissa ja rakennerahastoasetusesityksissä ultraperifeerisille alueille kaavailtu lisätukijärjestely ulotettaisiin koskemaan myös Itä- ja Pohjois-Suomea sekä Pohjois-Ruotsia: Aivan kuten ultraperiferian kohdalla niin myös pohjoisilla alueilla tuki on perusteltavissa pysyvillä maantieteellisillä haitte- tekijöillä.

Summa summarum: Suomen neuvotteluasemaa pohdittaessa huomiota ei tule kiinnittää pelkästään nykyisiin tavoite 1 -alueisiin. Mikäli nämä alueet sijoitettaisiin kilpailukykytavoitteen piiriin, Suomen rakennemuutosalueitten mahdollisuudet saada EU:n kehittämisrahoitusta kaventuivat merkittävästi. Yllä esitetyt kaksi muuta vaihtoehtoa parantaisivat merkittävästi nykyisten tavoite 2 – alueitten asemaa ja palvelisivat paremmin Suomen kokonaisuutta.

*Hannu Vesa
Etelä-Savon maakuntajohtaja,
vuonna 2004 Suomen
maakuntajohtajien yhdistyksen
puheenjohtaja*

Maakunnat ja koheesio

Miten EU:n vuosille 2007–2013 kaavailema aluepolitiikka vaikuttaisi maakuntien kehitykseen Suomessa?

Euroopan komissio julkaisi kolmannen koheesioraporttinsa helmikuussa 2004. Se on sarjan viimeinen ennen komission esityksiä uudeksi yhteiseksi aluepolitiikaksi vuosina 2007–2013. Koheesioraportin ja siihen liittyvien heinäkuussa julkaistujen asetusehdotusten voidaan arvioida linjaavan jo melko tarkasti EU:n tulevaa aluepolitiikkaa.

Kuntaliiton ja sisäasiainministeriön tuottamassa raportissa ’Maakunnat ja koheesio’ annetaan ajantasaista tietoa EU:n koheesio politiikan linjauksista ja tuodaan esiin maakuntien eri toimijoiden näkemyksiä EU:n tulevasta aluepolitiikasta. Raportissa arvioidaan myös EU:n laajenemisen ja Venäjän kehityksen vaikutuksia Suomessa ja sen alueilla.

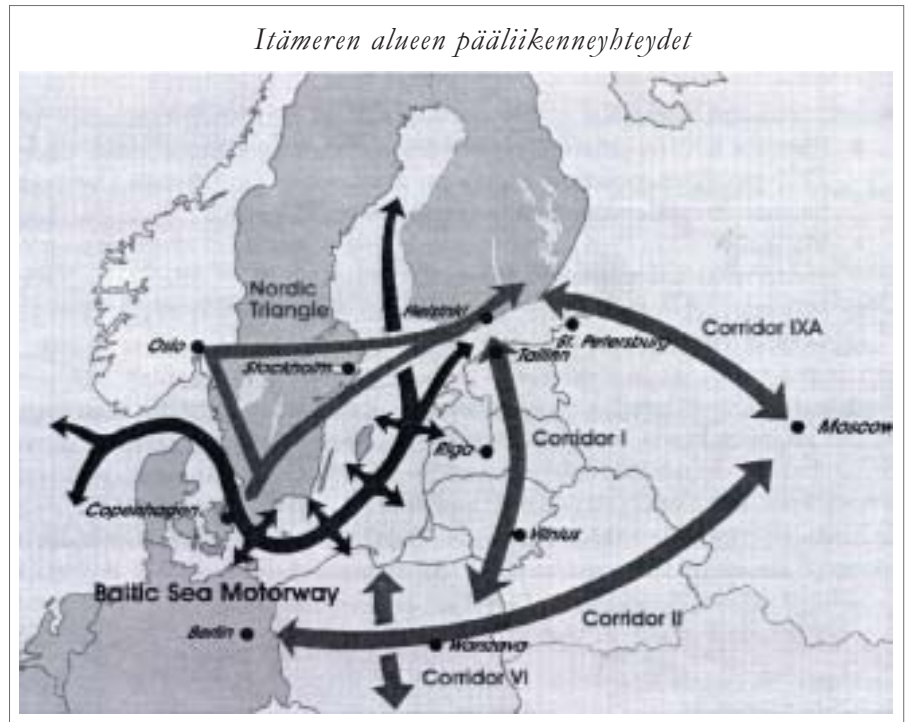
Raportin taustalla on neljän alueellisen koheesioseminaarin aineisto. Suomen Kuntaliitto ja sisäasiainministeriö järjestivät yhdessä maakuntien liittoumien kanssa keväällä 2004 seminaarisarjan, jossa tehtiin alueiden toimijoille tunnetuksi kolmannessa koheesioraportissa linjattua EU:n tulevaa aluepolitiikkaa. Seminaareissa keskusteltiin siitä, miten EU:n linjaukset mahdollisesti vaikuttavat kunkin alueen tulevaan kehitykseen.

Raportin (15 euroa) voi tilata Suomen Kuntaliiton julkaisumyynnistä osoitteesta

www.kunnat.net/kirjakauppa.

*Ilkka Mella
Kari Pakarinen, Suomen Kuntaliitto*

Julkaisun yhtenä teemana on Suomen kansainväliset liikenneyhteydet ja niiden kehittyminen.

Tiivis yhteistyö Ranskan kanssa jatkuu

Ranskan liikenne- ja aluesuunnitteluministeri **Gilles de Robien** vieraili Suomessa 5.–6. syyskuuta alue- ja kunta-ministeri **Hannes Mannisen** kutsusta. Ministerit kävivät keskusteluja EU:n aluepolitiikan uudistuksesta sekä alueellisesta innovaatiopolitiikasta Jyväskylän teknologiakeskuksessa. De Robien tapasi vierailullaan myös liikenne- ja viestintäministeri **Leena Luhtasen**.

Ranska ymmärtää Suomen erityistarpeita

Yhteistyö Ranskan ja Suomen välillä EU:n alue- ja rakennepolitiikan uudistusprosessissa on ollut tiivistä parin viime vuoden aikana. Tämän yhteistyön tärkeimpänä tuloksena on Suomen pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityisaseman vahvistaminen uudessa perustuslaillisessa sopimuksessa. Seuraavaksi olisi tärkeää konkretisoida tämän erityisaseman merkitys neuvottelupöydällä olevissa asetusteksteissä.

Ranska ymmärtää Suomen tarpeen turvata Itä- ja Pohjois-Suomen aseman erityisjärjestelyin. Ministeri Manninen vakuutti Ranskalle, että Suomi puolestaan tunnistaa merentakaisen maiden erityisaseman. Molemmat ministerit korostivat, että luonnonhaitoista kärsiville alueille pitäisi taata korkeampi rahoitustaso.

Yhteisymmärrys säästötoimenpiteiden kohdentamisesta

Ranska ei ollut valmis keskustelemaan seuraavan ohjelmakauden 2007–2013

rahoituskehysten sisällöstä vielä tässä vaiheessa vaan toivoo, että ensin päätettäisiin kokonaisrahoituksen tasosta. Suomi ja Ranska olivat kuitenkin samaa mieltä siitä, että mahdolliset säästötoimenpiteet koheesiopolitiikan rahoituksessa eivät saisi kohdistua pelkästään Alueellinen kilpailukyky ja työllisyys- tai Alueellinen yhteistyö -tavoitteisiin.

Alueellinen yhteistyö tärkeä

Molemmat maat haluavat antaa painoarvoa alueellisen yhteistyön jatkamiselle. Ministeri De Robien nosti esille III C -ohjelmien integroivan vaikutuksen Euroopassa ja toivoi, että alueiden välinen yhteistyö voisi jatkua myös seuraavalla kaudella. Ranska tukee Suomen pyrkimystä kehittää ulkorajayhteistyölle toimivan naapuruusinstrumentin, joka kattaisi myös Venäjän ulkorajan.

Vierailu Jyväskylässä

Ministeri Manninen korosti alustuksestaan, että osaamiskeskusohjelma on konkreettinen esimerkki pitkäjänteisestä alueiden kehittämistyöstä, jolla pyritään kehittämään yritysten tarpeista käsin alueellisia innovaatioympäristöjä osana kansallista innovaatiopolitiikkaa. Poikkeuksellisen hyvin toimiva verkottuminen ja yhteistyö eri tasoilla Suomen invahvuuksia. Innovaatiojärjestelmämme kansainvälistyminen on tällä hetkellä yksi tärkeimmistä haasteista.

Toimitusjohtaja **Antti Aumo** korosti, että Jyväskylän teknologiakeskus on integraalinen osa kaupunkia. Yliopis-

Ministerit Jyväskylän teknologiakeskuksessa. Kuvassa (vasemmalta) toimialapäällikkö Jutta Nyblom, Etienne Crepon ja Francois Decoster de Robienin kabinetista, ministerit de Robien ja Manninen sekä toimitusjohtaja Antti Aumo.

tojen vahva osaamis pohja, aktiiviset yritykset sekä määrätietoinen ja pitkäjänteinen yhteistyö ovat olleet avainasemassa Jyväskylän menestystarinassa.

Toimialapäällikkö **Jutta Nyblom** kertoi vetämästä PaperIT -hankkeestaan, joka keskittyy jo olemassaolevan paperi- ja IT- teknologian hyödyntämiseen ja globaalin kilpailukyyn parantamiseen. Vararehtori **Timo Tiuhonen** Jyväskylän yliopistosta kertoi yliopiston roolista tärkeänä aluekehittäjänä sekä sen toiminnan rahoituslähteiden moninaisuudesta.

Ministeri de Robien tapasi vierailullaan myös Keski-Suomen maakuntavaltuuston puheenjohtaja **Pertti Parkkosen**, maakuntajohtaja **Anita Mikko-**sen ja Jyväskylän vs. kaupunginjohtaja **Olli Heikkilän**.

*Mårten Jobansson
Berit Ahlback*

INTERREGin tulevaisuutta pohdittiin Ljubljanassa

Kuten tunnettua komissio esittää seuraavalle rakennerahastokaudelle uutta alueellisen yhteistyön tavoitetta (Territorial Co-operation), joka jatkaisi Interreg-yhteisöaloitteen puitteissa harjoitettua toimintaa. Pääosa nykyisestä ulkorajayhteistyöstä kuitenkin siirtyisi uuteen naapuruusinstrumenttiin. Jo viime keväänä, ennen komission asetusesitysten antamista, komissio yhdesä INTERACT-ohjelman kanssa kehittäjä ajatusta laajahkon konferenssin järjestämisestä uudesta alueellisen yhteistyön tavoitteesta. Alkukesällä päätettiin että konferenssi järjestettäisiin 20.–21.9.2004 Slovenian pääkaupungissa Ljubljanassa.

Konferenssi keräsi yhteensä noin 200 osallistujaa 22 jäsenmaasta ja 4 muusta maasta. Suomesta oli seitsemän osallistujaa, jotka edustivat sekä keskushallintoa että alueita. Ohjelma jakaantui kahteen osaan. Ensimmäisenä päivänä keskityttiin komission esitysten tarkastelemiseen poliittisesta näkökulmasta, toisena päivänä taas ohjelmointi- ja hallintokysymyksiin.

Suomi tukee ulkorajayhteistyön naapuruusinstrumenttia

Ensimmäisen päivän puheenjohtajana toimi Slovenian aluepolitiikasta vastaava ministeri **Zdenka Kovac** ja pääpuhujana oli komission aluepolitiikasta vastaava jäsen **Péter Balázs**. Komissaarin puhetta seuranneissa paneelikes-

kustelussa kahdeksan eri maan edustajat esittelivät maidensa näkemyksiä asiasta. Suomesta paneeliin osallistui ylijohtaja **Pekka Kilpi** sisäasiainministeriöstä. Puheenvuorossaan hän mm. korosti ulkorajayhteistyön merkitystä ja tarvetta osoittaa tarpeeksi rahaa siihen. Hän ilmoitti Suomen tukevan alkupeleistä ajatusta erillisen naapuruusinstrumentin luomisesta ulkorajayhteistyötä varten. Tärkeää on että instrumentti toimii samojen periaatteiden mukaisesti kuin Interreg/naapuruusohjelmat. Useimmat muut puhujat eivät esittäneet kovinkaan selkeitä näkökantoja.

Interreg III C -tyyppinen toiminta jatkuu

Toisena päivänä puheenjohtajana toimi varaministeri **Andreja Jerina** Sloveniasta. Pääalustajia olivat **Elisabeth Helander** komissiosta, joka esitteli komission uudet esitykset, ja **Georg Schadt** Itävallasta, joka kommentoi esityksiä. Lisäksi **John Bachtler** skotlantilaisesta EPRC tutkimuslaitoksesta esitteli tuoreen selvityksen Interreg-ohjelmien väliarvioinneista ja **Erwin Schmitz** ja **Francois Delagrance** kokemuksia erilaisista Interreg-ohjelmien hallintomalleista. Alustuksia seurasi paneelikeskustelu, johon Suomesta osallistui **Harry Ekestram** sisäasiainministeriöstä. Keskustelussa nousi esille useita kiinnostavia kysymyksiä, mutta kuten niin usein, aika loppui kesken.

Yksi tärkeä esille tullut tieto oli, että vastoin yleistä käsitystä uusi alueellisen yhteistyön tavoite sisältää myös Interreg IIIC -tyyppisen toiminnan verkosto- ja kokemustenvaihto-ohjelmien nimikkeeseen alla. Sisällöllisesti toiminta tulee olemaan nykyistä rajatumpi, linkittyen erityisesti Lissabonin ja Göteborgin strategioiden toteuttamiseen. Keskustelussa korostettiin mm. tarvetta osoittaa selvemmin alueellisen yhteistyön lisäarvo ohjelma- ja kansallisella tasolla, hallinnollisen stabiileetin merkitystä (uusien rakenteiden luominen on työlästä ja aikaa vievää, voi hidastaa ohjelmien toteuttamista ja johtaa n+2 ongelmiin) ja ohjelmakohtaisen variaation huomioon ottamista säädösten soveltamisessa.

Loppupäätelmissään varaministeri Jerina totesi että komission esitykset muodostavat hyvän perustan neuvotteluille. Lisäksi hän totesi mm. että Interreg IIIC -tyyppisen toiminnan säilyttämisellä osana alueellisen kehittämisen tavoitetta on vahva tuki ja että on tärkeitä että uusi ulkorajayhteistyön rahoitusinstrumentti rakentuu selvästi Interreg/naapuruusohjelmien toteuttamisesta saaduille kokemuksille. Lopuksi hän yhtyi monen esittämään toivomukseen säilyttää vakiintunut Interreg-nimike. Tämän vanhan ”brändin” palauttaminen ei liene mahdotonta, kunhan ensin sovitaan substanssiasioista.

Harry Ekestram

Tavoiteohjelmat

Tavoite 1 ja 2 -ohjelmien seurantakomiteoiden syksyn kokoukset:

- 23.11.2004** Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen tavoite 2 -seurantakomiteoiden yhteinen kokous Helsingissä
- 24.11.2004** Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen tavoite 1 -seurantakomiteoiden yhteinen kokous Helsingissä

Lisätietoja antavat:

Tavoite 1: Marja Taskinen (puh. 09–160 44504) ja Anu Nousiainen (puh. 09–160 43457)
Tavoite 2: Pasi Rantahalvari (puh. 09–160 44682) ja Harri Ahlgren (puh. 09–160 44653)

Yhteisöaloitteet ja pilotit

Pohjoisen Periferian Interreg IIIB -ohjelman toteuttaminen vauhdittunut

N+2 sääntö silti uhkana

Ohjelman seuranta- ja ohjauskomitea (PMC) kokoontui 10.–11.9.2004 Ilulissatissa Grönlannissa. Puheenjohtajana toimi **Agneta Spetz** Ruotsista ja Suomea edustivat **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä, **Esko Lotvonen** Lapin liitosta ja **Risto Poutiainen** Pohjois-Karjalan liitosta. Kokous jakaantui tavanomaiseen tapaan seurantakomitea- ja ohjauskomiteaosaan.

Rahoitus ongelmana Fär-saarilla, Islannissa ja Grönlannissa

Seurantakomiteaosassa saatiin informaatiota ja keskusteltiin ohjelman toteuttamiseen ja hallintoon liittyvistä asioista. Todettiin, että hankerahoituksen järjestäminen pienistä ei-jäsenmaista Fär-saarilta, Islannista ja Grönlannista on edelleen hyvin epävarmaa. Näiltä alueilta oleva partneri on saattanut lähteä mukaan hankkeeseen ”hyvässä uskossa”, mutta jälkikäteen on käynyt ilmi ettei sille olekaan järjestynyt tarpeeksi tai lainkaan rahaa. Perusongelmana on em. alueiden kokonaisrahoituksen pienuus, joka esimerkiksi Fär-saarten tapauksessa mahdollistaa rahoituksen vain 1–2 partnerille vuodessa, ja huomattavasti suurempi kysyntä. Tilanteeseen ei ole yksinkertaista ratkaisua, mutta pyrkimyksenä on lisätä sitoumusten luotettavuutta. Toinen ongelma on ns. n+2 sääntö, jonka täyttäminen tämän vuoden osalta tulee olemaan erittäin suuri haaste. Tilanne on kuitenkin tiedostettu ja kaikki keinot sen parantamiseksi tullaan ottamaan käyttöön. Ohjelman kotisivujen uudistus on loppusuoralla ja testiversio on jo netissä (www.northernperiphery.net/test).

Ohjauskomitea hyväksyi uusia hankkeita

Kokouksen ohjauskomiteaosassa päätettiin 13.6.2004 mennessä jätetyistä

hakemuksista. Hakemuksia jätettiin yhteensä 10 kpl, eli hieman enemmän kuin edellisillä kierroksilla. Komitea päätti hyväksyä 5 hanketta, kaksi sellaisenaan ja muut määräytyin ehdoin:

- Eco House North (puutalojärjestelmien kehittäminen pohjoisia olosuhteita varten)
- Siblarch (siperian lehtikuusen käytön lisääminen)
- Extreme Weather Conditions (kylmään ilmastoon sopivien käytäntöjen kehittämien)
- Northern Wood Heat (puupolttoaineen tarjontaketjujen kehittäminen)
- NEST (kestävän matkailun kehittäminen pohjoisilla alueilla)

Eco House North on suomalaisveitoinen (Pohjois-Pohjanmaan liitto) ja myös muissa hyväksytyissä hankkeissa on suomalaisia partnereita. Muutama Suomen kannalta kiinnostava hanke jäi ”rannalle”, toinen puutteellisesta kumppanuudesta johtuen (Fär-saarelainen kumppani ei saanut rahoitusta) ja toinen hakemuksen puutteellisuudesta johtuen. Komitea hyväksyi myös viime joulukuussa hyväksytyin Bitwon-hankkeen laajennuksen. Hanke pääsee nyt vihdoin käynnistymään, kun sopivat skottilaiset partnerit ovat löytäneet.

Ohjelmassa on nyt hyväksytty yhteensä 32 pähanketta ja 40 mikro/valmisteluhanketta ja sidottu yhteensä 69 % EAKR-rahoituksesta (72 % koko ohjelmarahoituksesta ml. ei-jäsenmaiden rahoitus). Toimenpidekokonaisuus 2.1 (luonnonvarojen kestävä käyttö) on käytännössä jo täynnä, kun taas toimenpidekokonaisuudessa 1.1 (liikenne ja kuljetus) ja 3.1 (kotitalouksiin liittyvät palvelut) on vielä paljon tilaa. Syksyllä oli suunniteltu viimeksi mainittuun kahteen teemaan keskittyvä partenariatti, mutta se jouduttiin perumaan vähäisestä kiinnostuksesta johtuen. Esitettyjen hankeideoiden työstämistä tullaan kuitenkin jatkamaan. Mikäli edellä mainittu vinouma ei korjaannu seuraavassa haussa joutuu seurantako-

mita pohtimaan tarvittavia toimia.

Hakuajat

Vuoden 2004 viimeinen deadline on 31.10.2004. Suomalaisia hakijoita/partnereita, jotka ovat kiinnostuneet valtion vastinrahasta, kehoitetaan olemaan hyvässä ajoin yhteydessä rahoittaviin ministeriöihin. Sisäasiainministeriön osalta rahoituspyyntö tulee tehdä viimeistään 9.10.2004. Ohjeet vastinrahan hakemiseksi löytyvät SM:n kotisivulta www.intermin.fi (Alueellinen kehittäminen/EU-ohjelmatyö/Interreg/IIIB Pohjoinen Periferia). Hakijoiden kannattaa aina olla yhteydessä myös Kööpenhaminan sihteeristöön (www.northernperiphery.net) ja Suomen kansalliseen yhteyshenkilöön Jouko Jamaan (jouko.jama@lapinliitto.fi) ennen hakemusten jättämistä sihteeristöön. Päätökset lokakuun loppuun mennessä jätetyistä hakemuksista tehdään ohjelman seuranta- ja ohjauskomitean kokouksessa 16.–17.12.2004 Kööpenhaminassa.

Vuonna 2005 järjestetään näillä näkymin ainakin kaksi haku. Ensimmäinen deadline on 6.3.2005 ja siihen mennessä jätetyistä hakemuksista päätetään 27.5.2005, toinen deadline on 11.9.2004 ja päätöspäivä 2.12.2005.

Harry Ekestam

Itämeren Interreg IIIB -ohjelman siemenraha- haku käynnissä

Ohjelman kuudes varsinainen hakukierros suljettiin 24.9.2004. Sihteeristölle tuli noin 30 hakemusta, mikä on hieman edellistä kertaa vähemmän. Hakemusten hyväksymisestä päätetään ohjelman ohjauskomitean kokouksessa 9.–10.12.2004 Hampurissa.

Useiden toimijoiden tähtäin lienee jo seuraavassa haussa, joka toteutetaan ensi vuoden alussa. Tarkoista päivämääristä päätetään joulukuun ohjauskomiteakokouksessa. Seitsemäs haku on ensimmäinen tarkistettuun ohjelmaan ja täydennysosaan perustuva haku. Se tulee siten avaamaan uusia rahoitusmahdollisuuksia venäläisille ja valkovenäläisille partnereille ja uudentyyppisiä toimia toimintalinjassa 3 (hallinnon kehittäminen). Seitsemännen haun jälkeen tultaneen järjestämään vielä ainakin kaksi hakua, vuoden 2005 syksyllä ja vuoden 2006 alussa.

Seitsemännelle hakukierrokselle tähtävien hankkeitten valmistelua varten on parhaillaan haettavissa siemenrahaa. Haku suljetaan 4.10.2004. Se koskee kuitenkin vain toimenpidekokonaisuuksia 2.1 (kaupunkiverkostot ym.) ja 2.2 (liikenne ja tietoliikenne) sekä toi-

mintalinjaa 3, joissa on paljon rahaa jäljellä ja tarve saada runsaasti hyviä hakemuksia. Tietoa hausta löytyy ohjelman kotisivulta www.bsrinterreg.net. Tarkoituksena on vielä järjestää ainakin kaksi siemenrahaa ennen ohjelmakauden loppua.

Uusien ja erityisesti ohjelman kannalta strategisten hankkeiden generointia pyritään edistämään myös muin keinoin. Sihteeristöä tässä asiassa avustava työryhmä kokoontuu kolmannen kerran 5.10.2004 Berliinissä. Tarkoituksena on tuolloin erityisesti pohtia keinoja edistää liikennehankkeiden valmistelua. Suunnitteilla on mm. tähän liittyvän temaattisen seminaarin järjestäminen marras–joulukuussa.

Rostockin sihteeristöön kesän alkupuolella valittu Leena Anttila aloitti uudessa työpaikassaan elokuussa. Hänen puhelinnumeronsa on +49 381 45484 5272 ja sähköpostiosoitteensa leena.anttila@bsrinterreg.net. Sihteeristön toinen suomalainen työntekijä on Kirsi Laitio (+49 381 45484 5291, kirsi.laitio@bsrinterreg.net).

Harry Ekestam

INTERACT- ohjelman kuulumisia

INTERACT-ohjelman seuranta- ja ohjauskomitea piti pienimuotoisen välikokouksen 21.9.2004 Interreg-ohjelmien tulevaisuuteen keskittyneen Ljubljanan-konferenssin yhteydessä. Kokous oli informaatioluonteinen. Aluksi saatiin tarkempi esittely skottilaisen EPRC-tutkimuslaitoksen laatimasta analyttisestä selvityksestä kaikista Interreg-väliarvioinneista. Raportti sisältää paljon kiinnostavaa tietoa ja huomioita Interreg-ohjelmista ja niiden toteuttamisesta sekä ehdotuksia siitä miten INTERACT voisi tukea ohjelmien toteuttamista. Raportti tullaan julkaisemaan myöhemmin syksyllä. Lisäksi saatiin raportit sihteeristön ja INTERACT-pisteiden toiminnasta ja lähiajan suunnitelmista sekä ”Tool Box” -pisteen lähempi esittely.

Sihteeristö antoi myös tietoa heinäkuussa suljetun toisen avoimen haun tuloksista. Hakemuksia jätettiin yhteensä 23 kpl ja päähakijoiden painopiste on edelleen vahvasti Etelä-Euroopassa. Yksikään hanke ei ole suomalaisvevoinen, mutta ainakin yhdessä on suomalaisia partnereita. Hakemusten yhteisumma ylittää hieman käytettävissä olevan rahan. Hankkeista päätetään seuranta- ja hallintokomitean seuraavassa varsinaisessa kokouksessa 1.–2.12.2004 Dublinissa, jolloin myös selviää jääkö rahaa jäljelle mahdollista kolmatta hakukierrosta varten. Ennen Dublinin kokousta on tarkoitus valita sihteeristölle uusi päällikkö. Merkittävän panoksen ohjelman käynnistämiseksi tehnyt **Pat Colgan** siirtyy uusiin haasteellisiin tehtäviin Pohjois-Irlantiin. Päällikön paikkaa on hakenut yhteensä 12 henkilöä ja loppuhaastattelut pidetään lokakuussa. Uusi päällikkö astuu remmiin joulukuun alussa.

Harry Ekestam

Naapuruusohjelmien käynnistäminen etenee

Venäjän EU-delegaatio järjesti 14.9.–15.9.2004 naapuruusohjelmia koskevan tiedotustilaisuuden Pietarissa. Varsinainen tiedotustilaisuus pidettiin 15.9. ja se oli suunnattu potentiaalisille venäläisille hakijatahoille. Edellisen päivän keskustelut käytiin ainoastaan naapuruusohjelmien edustajien ja komission välillä. Tässä tilaisuudessa keskusteltiin ohjelmiin liittyvistä käytännön kysymyksistä, kuten Venäjän EU-delegatian ja Venäjän talouskehityksen ministeriössä sijaitsevan kansallisen koordinaatioyksikön (National Coordination Unit, NCU) roolista ohjelmien toteuttamisessa. Kyseinen yksikkö Venäjän talouskehityksen ministeriössä koordinoi Tacis-toimintaa Venäjällä. Lisäksi keskusteltiin hakijoille laadittavan hakupaketin sisällöstä, hankkeiden valinnasta, tukikelpoisista kustannuksista ja teknisen tuen käytöstä.

Ensimmäinen Interreg-Tacis yhteishaku ensi vuoden puolella

Samalla komissio informoi naapuruus-

ohjelmien ja Tacis-ohjelman vuoden 2004 rahoitussopimuksen hyväksymistilanteesta. Komissio arveli, että suurin osa ohjelmista saadaan hyväksytyä lokakuun alkupuolella. Ainoastaan Liettuan, Puolan ja Kaliningradin välistä ohjelmaa ei vielä ole saatu viimeistelyä lopulliseen muotoonsa. Tacis-rahoitussopimuksen osalta on vielä joihtakin teknisiä ongelmia ratkaisematta ennen kuin Venäjä on valmis allekirjoittamaan sopimuksen. Komissio oli kuitenkin optimistinen ongelmien ratkaisemisen suhteen ja arveli, että sopimus allekirjoitetaan vielä tämän vuoden aikana. Tilanne merkitsee kaiken kaikkiaan kuitenkin sitä, että ensimmäistä Interreg-Tacis yhteishakua ei vielä tänä vuonna ohjelmissa järjestetä. Todennäköinen ajankohta on vuoden 2005 alkupuolella. Lisäksi komissio kertoi, että jokaiselle naapuruusohjelmalle tullaan nimeämään oma Tacis-yhteyshenkilö EU-delegatian Pietarin toimistosta. Suomen ohjelmien osalta yhteyshenkilöinä toimivat venäläinen **Valentina Chaplinskaya** (Kolarctic ja Euregio Karelia) ja ranskalainen **Karine Leroy** (Kaakkois-Suomi – Venäjä).

Naapuruusohjelmat herättävät runsaasti kiinnostusta

Seuraavan päivän tiedotustilaisuudessa oli kaikkiaan n. 140 osallistujaa. Paikalla oli useita potentiaalisia venäläisiä hakijatahoja. Aamupäivän aikana komissio kertoi naapuruusohjelmien toteuttamiseen liittyvistä käytännön periaatteista. Lisäksi esiteltiin kuusi tulevaa Itämeren alueella toteutettavaa naapuruusohjelmaa: Kaakkois-Suomi – Venäjä, Euregio Karelia, Kolarctic, Itämeri, Viro–Latvia–Venäjä sekä Liettua–Puola–Kaliningrad. Tässä yhteydessä Venäjän alueet ja Venäjän talouskehityksen ministeriö ilmaisivat selkeän tuensa naapuruusohjelmille. Merkille pantavaa on myös se, että presidentti **Putinin** edustaja (Plenipotentiary Representative Apparatus) Luoteis-Venäjällä antoi tukensa ohjelmille.

Iltapäivä oli varattu infotilaisuuden osallistujien puheenvuoroille ja kysymyksille. Puheenvuorojen ja kysymysten suuren määrän perusteella kiinnostus ohjelmia kohtaan on suurta. Lisäksi monissa puheenvuoroissa korostettiin ohjelmien tärkeyttä venäläisille toimijoille ja niiden kautta tarjoutuvia mahdollisuuksia.

Petri Haapalainen

Urbact seurantakomiteassa uudet jäsenmaat ensimmäisen kerran mukana

Urbact seurantakomitea kokoontui Pariisissa 22.6.2004. Puheenjohtajana toimi Hollannin sisäministeriössä kaupunkipolitiikkaa johtava **Herman Schartman**. Kokouksessa Suomea edustivat **Kauko Aronen** Kuntaliitosta ja **Mika Honkanen** sisäasiainministeriöstä.

Helsinki mukaan Rotterdamin verkostoon

Kokouksessa käytiin Urbactin ajankohdainen tilanne läpi. Kaupunkiverkostoista 13 on tehty rahoituspäätös ja näistä 11 toiminta on käynnistynyt. Kaupunkeja on verkostoissa yhteensä 157. Koska osa on mukana useammassa verkostoissa, on yksittäisiä kaupunkeja 83. Näistä valtaosa on pieniä alle

200 000 asukkaan kaupunkeja. Verkostoissa on mukana noin puolet kaikista Urbact-tukeen oikeutetuista kaupungeista. Kokouksessa kaupunkiverkostoihin tehtiin lukuisia muutoksia, mm. Helsinki hyväksyttiin Rotterdamin verkostoon. Liikenne- ja ympäristöteemaan ei ole saatu omaa kaupunkiverkkoa, mutta Ateena on kiinnostunut aiheesta ja toivoo mahdollisten kumppanien yhteydenottoa.

Urbact kiinnostaa uusia jäsenmaita

Uusien jäsenmaiden yli 20 000 asukkaan kaupungit voivat osallistua olemassa olevien verkostojen toimintaan. Näitä kaupunkeja on uusissa jäsenmaissa 547, joista 243 Puolassa. Uusissa jä-

senmaissa on järjestetty tietoisuutta Urbactista ja sen tavoitteesta vaihtaa hyviä kokemuksia. Kaupunkien asema alueellisessa kehittämisessä tuntui olevan vielä aika epäselvää, samoin suurten kaupunkien hallinto on osoittautunut yhteiseksi ongelmaksi. Lisäksi keskustelua herätti, pitäisikö yksittäisten kaupunkien sijaan ottaa mukaan kokonaisia seutuja.

Hollanti kertoi tulevalla pj-kaudellaan panostavansa kaupunkipolitiikkaan. Tässä Urbact voisi olla yhteistyöosapuoli. Urbactissa on erityinen hanke, jossa kerätään tietoa eri maiden kansallisista kaupunkipolitiikoista. Myös Suomi ilmoitti olevansa mukana. Seuraava seurantakomitean kokous on 25. marraskuuta.

Mika Honkanen

Naisyrittäjyysuhanke FEM käynnistyi

Itämeren alueen maiden naisyrittäjyyden vahvistamiseen ja yrittäjien välisen yhteistyön lisäämiseen tähtäävä FEM-hanke käynnistyi syyskuun lopulla Kaajanissa pidetyllä aloitusseminaarilla.

Kolmivuotinen naisyrittäjyysuhanke FEM on Itämeren Interreg III B -ohjelmaan hyväksytty seitsemän Itämeren maan yhteinen hanke. Mukana ovat Suomi, Ruotsi, Norja, Viro, Latvia, Liettua ja Puola. Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 2,2 miljoonaa euroa, josta Suomen osuus on 350 000 euroa. Hankkeesta vastaavana Lead-partnerina on Suomen sisäasiainministeriö, jossa sitä luotsaa projektipäällikkö **Laura Perheentupa** ja ohjausryhmän puheenjohtajana toimii aluekehitysjohtaja **Kaisa-Leena Lintilä**.

– Hanke edellyttää laajaa verkostoitumista ja kansainvälistä yhteistyötä. Siksi on luontevaa, että sisäministeriö vetää hanketta, Lintilä toteaa.

Yhteistyöverkosto laajenee

FEM-hankkeen tavoitteena on kehittää ja vahvistaa naisten yrittäjyyttä tukevia rakenteita ja käytännön yhteistyötä ottamalla käyttöön eri maiden kokemukset. Baltian ja Pohjoismaiden välillä oli jo valmiiksi olemassa yhteistyöverkosto, joka syntyi Pohjoismaiden ministerineuvoston Baltian maissa rahoittamaa mikroluottojärjestelmää rakennettaessa.

– Tätä yhteistyötä haluttiin viedä eteenpäin ja tuloksena on nyt käynnistyvä FEM-hanke, kertaavat Lintilä ja

Perheentupa hankkeen syntyhistoriaa.

– Naisyrittäjyyteen liittyvät ongelmat ovat eri maissa hyvin samanlaisia. Tällaisessa kansainvälisessä hankkeessa saadaan hyödynnettyä eri maiden onnistuneita kokemuksia ja käytäntöjä ja yrittäjät voivat verkostoitua ulkomaisien yhteistyökumppaneiden kanssa

Suomesta mukana neljä aluetta

Hankkeessa on viisi työkokonaisuutta: resurssikeskusten rakentaminen, yrittäjäkouluttajien ja -neuvojen yhteistyön ja verkoston rakentaminen, mentoritoiminnan käyttöönotto naisyrittäjille sekä rahoitusratkaisut, kuten verkostoluotto naisyrittäjille, ja naisyrittäjien kansainvälistyminen.

Suomesta mukana on neljä aluetta, joista kukin on valinnut työkokonaisuuden johon keskittyy. Kainuussa Kainuun liitto ja Kainuun naisyrittäjyysleADER kehittävät ryhmämentorointia, Etelä-Pohjanmaan liitto sekä Etelä-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaiset keskittyvät myös ryhmämentorointiin mutta myös kouluttajayhteistyöhön ja kansainvälistymiseen. Pohjois-Karjalassa maakuntaliiton ja Karellikeskus Oy:n painopisteenä on naisyrittäjien kansainvälistyminen ja Päijät-Hämeessä maakuntaliitto keskittyy naisyrittäjien kansainvälistymiseen sekä yrittäjäkouluttajien ja -neuvojen verkostoitumiseen.

– Olimme suunnitteluvaiheessa yhteydessä kaikkiin maakuntiin, mukaan valikoituivat nämä neljä aluetta osittain oman kiinnostuksensa mukaan, osittain

aktiivisten naisten ansiosta. Rahoituksen järjestäminen oli tietenkin myös ratkaiseva tekijä, muistelee Perheentupa hankkeen esiselvitysvaihetta.

Sukupuolten tasa-arvoa edistetään valtavirtaistamalla

Suomessa pohjaa hankkeelle on luonut maaseudun naisteemaryhmän työ ja monista naisyrittäjyyttä tukevista välineistä on sieltä kokemusta.

– Teemaryhmässä on kokeiltu verkostoluottoa ja resurssikeskus on ollut kymmenen vuotta ohjelmassa. Naisten näkyvyyden parantaminen alueiden kehittämisessä on myös naisteemaryhmän toiminnan keskeisiä tavoitteita. Kysymykset ovat pitkälti samoja, linjaa Lintilä.

– Hallitusohjelmassa on selkeästi sanottu, että koko hallitus vastaa sukupuolten tasa-arvon edistämisestä valtavirtaistamisen avulla. Valtavirtaistaminen tarkoittaa sukupuolinäkökulman huomioimista kaikessa hallinnon toiminnassa. Tämä hanke on tärkeä osa alueiden kehittämisen valtavirtaistamista.

Hanke lähtee toden teolla käyntiin heti aloitusseminaarin jälkeen, jolloin käytännön toiminta työkokonaisuuksien toteuttamiseksi kussakin maassa alkaa. Hankkeesta tiedotetaan koko toteutusajan mm. seminaareissa ja toteuttavilla hankkeen omilla nettisivuilla. Kolmen vuoden kuluttua hankkeen menestystä arvioidaan Puolassa järjestettävässä päätösseminaarissa.

Hanna Urjankangas

Pohjoismainen yhteistyö ja aluepolitiikka

NÄRP sopi uuden yhteistyöohjelman sisällöstä

Vuoden kolmas NÄRP-kokous pidettiin 15.9.2004 Tukholmassa. Puheenjohtajana toimi **Snorri B. Sigurdsson** Islannista ja Suomea edusti **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä. Keskeisin asia oli sopiminen aluepoliittisen sektorin uudesta yhteistyöohjelmasta vuosille 2005–2008. Pöydällä oli Nord-

region laatima ja ohjausryhmän kommenttien perusteella viimeistelty tiivis noin kymmensivuinen ohjelmaluonnos. Sen punaisena lankana on politiikan ja toimintaympäristön kansainvälistyminen. Varsinainen toimintaohjelma jakaantuu kahteen osaan: 1) rajat ylittävä yhteistyö (mm. ”Norden plus”

-aloite, pohjoismainen rajayhteistyö, tulevaa Interregiä koskeva yhteistyö sekä rajayhteistyön edistäminen lähialueilla) ja 2) kokemusten vaihto ja tutkimus- ja selvitystyö (mm. EU/ETA-asioiden seuranta, kokemusten vaihto pohjoismaiden välillä aluepolitiikan ja -kehityksen kannalta keskeisistä asiois-

Aloitteellisuus sisäasiainministeriön strateginen tavoite

Sisäasiainministeriön toiminnan painopiste on osallistua palvelujen turvaamiseen tasapuolisesti maan eri osissa. Eri-tyisesti sisäisen turvallisuuden tehtävät ja niitä hoitava laaja alueorganisaatio vaikuttavat kansalaisten arkipäivään. Ministeriön toiminnalla on näin merkittävä alueellinen työllisyysvaikutus. Alueelliset kehittämistehtävät ovat osa ministeriön toimintaa ja niiden hoitamiseksi ministeriöllä tulee olla kykyä yhteistoimintaan.

Yhteistyön pohjana aktiivinen kumppanuus

Sisäasiainministeriön sisäinen työryhmä on tehnyt ehdotuksen ministeriön toiminnan aluestrategiaksi. Se on kiteytettävissä neljään kohtaan:

1. Toimintaa selkeytetään kokoamalla irralliset hankkeet
2. Lisätään yhteistyötä alueiden kanssa
3. Monipuolistamalla yhteistyötapoja turvataan tietojen saanti
4. Eriytetään toimenpiteitä alueellisten ongelmien mukaisesti

Strategian tavoitteena on, että ministeriö toimii aloitteellisesti ja ennakoivasti yhdessä keskeisten kumppaneidensa

kanssa. Lainsäädännöllä ja hallinnollisilla määräyksillä on yhä vaikeampi vaihtaa alueellisesti vaihteleviin tarpeisiin. On otettava käyttöön uusia ja tehokkaita toimintatapoja, joiden avulla asiantuntemus ja eri osapuolten rahoitus ja muut toimenpiteet voidaan suunnata oikeaan aikaan oikeisiin kohteisiin.

Tarkoitus on, että yhteistyö ministeriöiden ja niiden aluehallinnon, maakunnan liittojen ja kuntien kanssa rakennetaan nykyistä enemmän aktiivisen kumppanuuden pohjalle. Hierarkkisesti jäsenneetystä yhteistyöstä siirrytään entistä enemmän asiantuntijuteen perustuvaan yhteistyöhön. Tämä puolestaan vaatii, että yhteyksiä tutkimuslaitoksiin, yliopistoihin ja korkeakouluihin levennetään. Samalla tietysti arvostetaan myös oman hallinnon alan alueellisesta työstä saatua kokemusta. Kehittynyt tiedonvälitys tekee mahdolliseksi sen, että myös kansalaisille voidaan tarjota mahdollisuus olla yhtenä osapuolena alueellisesta kehityksestä käytävässä keskustelussa.

Alueellisia vahvuuksia hyödynnettävä

Ministeriön aluestrategialla sopeudutaan tulevaisuuden muutoksiin. Naapu-

rimaiden muuttunut poliittinen tilanne ja globalisaatio luovat mahdollisuuksia, mutta samalla edellyttävät myös varautumista. Turvallisuus on yksi alueellista kilpailukykyä tukeva vahvuustekijä, jonka ylläpitäminen on ministeriön tehtävä. Kansainvälisessä kilpailussa on yleensäkin käytettävä hyväksi alueellisia vahvuuksia ja erikoistumista. Toimintojen keskittymistä on ohjattava alueellisesti tasapainoisella tavalla. Väestön vanhenemisesta johtuva työvoiman niukentuminen johtaa kiristyvään kilpailuun työvoimasta. Tämän vuoksi ministeriön on ajoissa rekrytoitava nuoria haastaviin tehtäviin.

Sisäasiainministeriön aluestrategia on osa alueiden kehittämislaissa määriteltä suunnittelujärjestelmää. Sen osina ovat vuonna 2003 valmistuneet maakuntaohjelmat ja niistä johdetut vuosittaiset toteuttamissuunnitelmat. Tammikuussa 2004 valtioneuvosto määritteli toimikaudekseen alueellisen kehittämisen tavoitteet. Niin sisäasiainministeriön kuin valmistuneet muidenkin ministeriöiden alueelliset suunnitelmat perustuvat tähän valtioneuvoston päätökseen.

Pekka Urjanheimo

> (Nordregion toiminnan kehittäminen). Edellä mainittu "Norden plus" -aloite tähtää pohjoisten alueiden edunvalvontayhteistyön laajentamiseen (ottaen mukaan lähialueet). Kokonaisuutena ohjelma on luonteeltaan konkreettisempi ja tavoitteellisempi kuin nykyinen. NÄRP hyväksyi ohjelmaesityksen eräin pienin tarkistuksin ja seuraavaksi se menee alueministerien päätettäväksi (ks. jäljempänä).

Toinen paljon keskustelua aiheuttanut asiakohta oli NORAn (Pohjois-Atlantin yhteistyön) tulevaisuus. NÄRP oli teettänyt asiasta konsulttiselvityksen, joka kuitenkin saatiin vasta juuri ennen kokousta. Raportti on nyt lyhyellä kommenttikierroksella, jonka jäl-

keen asia tulee päätettäväksi alueministerikokoukseen. NÄRP päätti myöntää Functional Urban Regions -hankkeelle 172 500 DKK vuodelle 2004 sekä kahdelle Juutinrauman komitean esittämälle rajaesteiden poistamiseen liittyvälle hankkeelle kullekin 100 000 DKK. NÄRP päätti myös tilata Merenkurkun yhteistyössä pitkän ja merkittävän elämäntyon tehneeltä ja nyttemmin eläkkeellä olevalta **Paul Lindelliltä** manuaalin käytännön rajayhteistyön tueksi. NÄRP päätti sanoa irti nykyisen normaalijäsenyytensä Euroopan raja-alueiden organisaatiosta (AEBR) ja neuvotella organisaation kanssa muunlaisista yhteistyömuodoista. NÄRP sai myös raportin kahdelta asettamaltaan työryhmältä, joissa eri

maiden asiantuntijat ovat keskustelleet ajankohtaisista EU/ETA-asioista (valtioneuvoston päätökset, tulevat Interreg-ohjelmat). Työryhmät jatkavat toimintaansa.

Aluepolitiikasta vastaavien ministerien (MR-REG) kokous pidetään 1.11.2004 Tukholmassa, Pohjoismaiden Neuvoston istunnon yhteydessä. Asialistalla on uusi yhteistyöohjelma, Länsipohjola-yhteistyö (ml. NORAn tulevaisuus), EU/ETA-asiat (erityisesti Interreg) sekä Nordregion tutkimusohjelma. NÄRP pitää oman kokouksen ministerikokouksen yhteydessä. NÄRP:n kokouksessa on tarkoitus päättää Nordregion uudesta päälliköstä Nordregion hallituksen esityksestä.

Harry Ekestam

Tukipalveluja kootaan ja alueellistetaan

Valtioneuvoston kanslia asetti joulukuussa 2003 alueellistamisen koordinaatioryhmän esityksestä viisi työryhmää valmistelemaan valtionhallinnon tukitehtävien alueellistamista. Työryhmät muodostettiin tukitehtäväkokonaisuuksittain tietopalveluihin, tietohallintoon, taloushallintoon, henkilöstöhallintoon ja palkanlaskentaan sekä asiakaspalveluun ja muihin tukitehtäviin. Työryhmät luovuttivat raporttinsa pääministeri **Matti Vanhaselle** 15.9.

Yhteistyöllä eteenpäin

Tukipalveluja on tarkoituksenmukaista alueellistaa hallinnonaloittain ja hallinnonalojen rajat ylittäen. Näin on saatavissa huomattavia samanaikaisia alueellistamismahdollisuuksia ja tuottavuushyötyjä. Kehittämisessä on edetävä askel askeleelta yhteen kokoamisesta alueellistamiseen ja palvelukeskuksiin.

Alueellistaminen sidotaan yhteen tuottavuuden ja hallinnon laaja-alaisen uudistamisen kanssa. Hallinnon ydintoimintojen määrittely ja epäolennaisen keventäminen pois hallintotyön ytimestä ovat esiin nousevia kehittämishaasteita. Työryhmien työ osoitti myös, että palvelukeskukset ovat toimiva ratkaisu tukipalvelujen uudelleen järjestämisessä.

Työryhmät esittävät yhteisenä johtopäätöksensä, että

1) Tukipalvelujen järjestämisessä on edellytyksiä alueellistaa toimintoja ja siirtää tukipalvelujen tuottamista palvelukeskuksiin.

2) Työryhmien työ osoittaa, että on edullista pyrkiä laajaan, hallinnonalat ylittävään yhteistyöhön.

3) Hallinnonalojen tulisi mahdollisuuksien mukaan käyttää hyväkseen Kainuun ja Koillis-Suomen pilottihankkeita järjestäessään uudelleen tukipalveluja palvelukeskusmallin pohjalta.

4) Tukipalvelujen uudelleenorganisointikehityksen rahoittamiseen tulee löytyä ratkaisu, sillä odotettavissa oleva tuottavuus- ja alueellistamispotentiaali on merkittävä.

5) Henkilöstö tulee ottaa suunniteluun ja toteuttamiseen mukaan heti aloitusvaiheessa kaikilla tasoilla. Valtiokonttorin Kieku-hankkeeseen tulee lisätä osahanke, jolla turvataan motivoi-

tunut, riittävä ja osaava henkilöstö valtion uudelleen järjestetyissä tukipalveluissa. Muutosta tulee tukea avoimen ja oikean viestinnän avulla.

Alueellistaminen on osa hallinnon nykyaikaistamista

Vastauspuheenvuorossaan pääministeri Matti Vanhanen sanoi viimeistään nyt olevan kaikille selvää, että alueellistamisessa on kysymys laajaan yhteisymmärryksen perustuvasta, pitkäjänteisestä ja suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymistä hyödyntävästä hallinnon kehittämisestä. Tukipalveluiden osalta nyt esitetty alueellinen verkostoituminen on monessa suhteessa parempi malli kuin viime vuosikymmenen muotina ollut toimintojen yksityistävä ulkoistaminen.

Pääministeri totesi, että työryhmien yhteisiin johtopäätöksiin – mukaan lukien Kainuun ja Koillis-Suomen pilotihankkeet – voi yhtyä. On myös tärkeää, että useilla hallinnonaloilla käynnissä oleva tukipalvelujen kehittämistä ja alueellistamista koskeva selvitys- ja valmistelutyö etenee ja siinä alun alkaen pyritään hallinnonalojen yhteistyöhön.

Pääministeri katsoi, että hallinnon tukitoimintojen alueellistaminen ja hallinnon nykyaikaistaminen kulkevat käsi kädessä; tämä on hallinnon kehittämisen tietoinen strategia. Hän korosti, että alueellistaminen liittyy läheisesti hallinnon yleiseen verkostomaiseen nykyaikaistamiseen ja tuottavuuskehitykseen. Tukipalvelujen kehittämistyö onkin osa laajempaa hallitusohjelman mukaista alueellistamista, joka etenee kaikilla hallinnonaloilla hallituksen toukokuun alussa tekemän periaatepäätöksen mukaisesti. Päätöksen mukaisesti ministeriöiden tulee tehdä vuoden loppuun mennessä alustava selvitys tukipalvelujensa alueellistamismahdollisuuksista tavoitteena palvelujen järjestäminen laajasti yhteistyössä. Pääministeri on kesäkuussa asettanut erityisen työryhmän, jonka tehtävänä on koordinoida tukipalvelujen uudelleen järjestämistä ja alueellistamista. Tavoitteena on palveluiden järjestäminen tuottavuus- ja alueellistamistavoitteet sekä Kainuun ja Koillis-Suomen pilotit huomioon ottaen.

Henkilöstöpolitiikkaan kiinnitettävä huomiota

Alueellistamisessa kokonaisuudessaan tullaan hyödyntämään suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymistä ja vastaavasti turvaamaan nykyisen henkilöstön palvelusuhteet. Näin alueellistaminen palvelee kaikkia kansalaisia vahvistamalla julkisen talouden asemaa ja tuottavuutta sekä turvaamalla julkiselle sektorille myös tulevaisuudessa hyvän ja ammattitaitoisen työvoiman.

Pääministeri Matti Vanhanen korosti myös hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Tässä hän viittasi huhtikuussa asettamaansa erityiseen yhteistyöryhmään varmistamaan tiedonkulku ja yhteistyö alueellistamishankkeen ja valtion toimihenkilöiden välillä.

Kesän aikana on päivitetty maakuntien vahvuuksia kuvaavat profiilit. Pääministeri rohkaisi keskushallinnon virastoja ja laitoksia hakeutumaan ennakkoluulottomasti yhteistyöhön omaa alaansa lähellä olevien maakunnallisten osaamiskeskusten kanssa. Näin voidaan globalisoituvassa maailmassa vahvistaa kansallisen kilpailukyvyyn kannalta tärkeitä alueellisia osaamis- ja tuotantoklustereita, sanoi pääministeri Vanhanen.

Keskushallinnon tukitehtävien alueellistaminen – työryhmäraportit. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 15/2004. Julkaisun verkkoversio: <http://www.vnk.fi/tiedostot/pdf/fi/88654.pdf>.

Ilpo Takanen

Teknologiaosaamisen verkosto Multipolis

Multipolis on vuonna 2000 käynnistetty teknologian osaamiskeskittymien eli polisten verkosto pohjoisessa Suomessa 15 paikkakunnalla Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Savossa, Pohjois-Pohjanmaalla, Kainuussa ja Lapissa. Tavallisesti kiinteistöyhtiön tiloissa toimivissa poliksissa on reilut 250 yritystä, joista vajaat 140 korkean teknologian alalla. Polisten teknologiayritykset keskittyvät avainteknologiaan ja verkottumisen avulla ne pyrkivät tuotannossa kansainväliselle huipputasolle. Työntekijöitä poliksissa on kymmenistä yli tuhanteen.

Multipolis on osaamisen verkottamiseen perustuva aluepolitiikan väline, jota rahoittaa pääosin julkinen sektori yli miljoonalla eurolla vuosina 2000–06. Multipoliksien ytimessä on Euroopan suurimpiin kuuluva teknologiakeskus Technopolis sekä sen tiloissa toimiva Oulun seudun osaamiskeskus, johtoryhmä ja koordinaattori. Paikkakunnilla Multipolis-toimintaa toteuttavat polisvetäjät ja teknologiayritykset. Lisäksi toimintaan osallistuvat pohjoisen Suomen aluekehittäjät, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset.

Oulu esimerkkinä muille poliksille

Keski-Pohjanmaalta Lappiin ulottuvalle alueella toimii lähes tuhat korkean teknologian yritystä, joista kolme neljästä sijaitsee Oulun lähellä. Yli 200 000 asukkaan Oulun seutukunta onkin maan huippua inhimillisen pääoman, tutkimus- ja kehitysmenojen, korkean teknologian ja innovatiivisuuden suhteen. Väestön ja työpaikkojen kasvu keskittyy Oulun seudulle, joka on määrättyjen teknologioiden kehittämisessä maailman huippua. Muu pohjoinen Suomi on harvaan asuttua, sen väkiluku vähenee ja useat seutukunnista ovat heikoimpia Suomessa. Tästä huolimatta monilla paikkakunnilla on teknologiaosaamista tutkimuksesta kehittämiseen, mutta useat toimijat sijaitsevat kaukana toisistaan ja paikalliset resurssit ovat vähäiset.

Teknologian kehittäminen vaatii aktiivista ja intensiivistä yhteistyötä, jatkuvaa osaamisen terävöittämistä tuotekehittelystä markkinointiin sekä pitkäkestoisia investointeja osaamista tu-

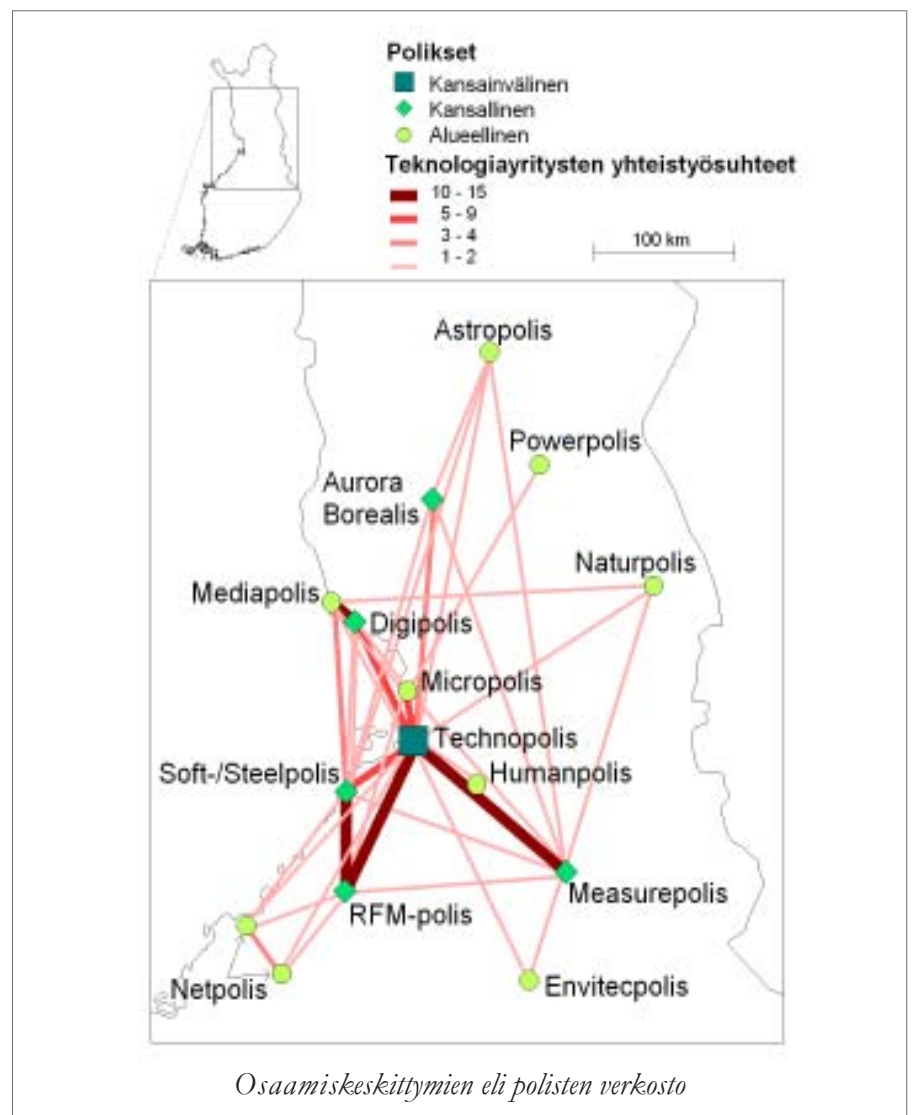
kevaan fyysiseen ja sosiaaliseen rakenteeseen. Oulun seudun teknologian kehittämisen maailmankartalle nostaneen ”Oulu-ilmiön” taustalla on poikkeuksellisen osaava yhteistyö ja tiivis sosiaalinen verkosto suuren teknologiakeskuksen yritysten, Suomen toiseksi suurimman yliopiston ja alueellisten kehittäjien kesken. Multipoliksien haasteena on kehittää ”Oulu-ilmiötä” Oulun seudulla ja laajentaa sitä muualle pohjoiseen Suomeen.

Toimijoiden yhteistyötä syvennettävä

Multipoliksien verkstorakenne on toimiva. Ytimen teknologiakeskuksessa

on huippuosaamista ja polikset ovat aktiivisia osaamiskeskittymiä. Suurin osa polisten teknologiayrityksistä pyrkii tuoteinnovaatioihin. Noin kaksi kolmesta (63 prosenttia) on saavuttanut tuoteinnovaation tällä vuosikymmenellä, mikä on useammin kuin muut saman paikkakunnan teknologiayritykset (42 prosenttia). Polisten verkottaminen Multipoliksien avulla tuo synergiaetuja perustoiminnoissa ja helpottaa yritysten yhteistyötä. Yritykset ovat saaneet tätä kautta uutta teknologian kehittämisen tietoa ja osallistuneet yhteisiin kehittämisprojekteihin. Monien yritysten sosiaaliset verkostot ovat tiivistyneet sekä yritysten näkyvyys ja imago parantuneet.

Osaamisen verkottamisessa yritys-

ten, korkeakoulujen ja alueellisten kehittäjien kesken on vielä tehtävää, sillä lähes kolme neljästä (72 prosenttia) yrityksestä ei ole tehnyt tuoteinnovaatioon tähtäävää yhteistyötä koulutuslaitoksen kanssa, ja selvästi alle puolet (43 prosenttia) tutkimuslaitosten kanssa. Oulun seudun ulkopuolella vain harvat teknologiayritykset ovat yhteydessä toisiinsa tuoteinnovaatioon tähtäävässä toiminnassa. Monet eivät tiedä toisistaan, Multipoliksesta ja mahdollisuuksista tulokselliseen yhteistyöhön.

Kansainvälisten kontaktien luominen tärkeää

Teknologiayritykset etsivät osaamista läheltä. Tuotekehityksen kannalta Oulun yliopisto on tärkein monille Oulun seudun teknologiayrityksille. Muualla pohjoisessa Suomessa korostuu ammattikorkeakoulujen merkitys, jota tulisi vieläkin tehostaa. Multipolixen teknologiayrityksillä on harvoin kansainvälisiä yhteyksiä tuotekehityksessä, osaamisen kehittämisessä tai koulutuksessa. Yritysten tulee aktivoitua kansainvälisesti ja etsiä yhteistyökumppaneita myös kauempaa. Tätä helpottaisi Multipolixen nykyistä näkyvämpi brändi.

Tuoteinnovaatiot syntyvät aktiivisessa vuorovaikutuksessa, jossa osaavien toimijoiden välillä on luottamus, riittävästi yhtäläisyyksiä ja eroja uusien oivallusten löytämiseksi sekä kyky yhdistää käytännöllinen kokemus teoriaperusteiseen tietoon sekä löytää kehitettävälle tuotteille markkinat. Näissä tarvitaan virallisia ja varsinkin epävirallisia kasvokkain tapahtuvia keskusteluja.

Multipolis ei ole yleinen aluekehittämisen väline vaan erityinen teknologian kehittämisverkosto. Oikein toteutettuna Multipolis tarjoaa mahdollisuuden tulokselliseen teknologian osaajien ja kehittäjien yhteistyöhön pohjoisessa Suomessa. Yhteistyön tulee johtaa konkreettisiin ja myönteisiin tuloksiin teknologiayrityksissä.

Jussi S. Jaubiainen

Multipolis – teknologian, osaamisen ja kehittämisen yhteistyöverkosto. Arviointi Multipolis-toiminnasta 2000–2004. Sisäasiainministeriön julkaisu 39/2004. Julkaisun verkkoversio: www.intermin.fi/julkaisut/392004

Suomen ICT-klusterin kehitys ja dynamiikka

Suomen talous on voimakkaasti kansainvälistynyt ja se arvioidaan erittäin kilpailukykyiseksi. Tästä huolimatta Suomeen on sijoittunut subteellisen vähän kansainvälisiä yrityksiä ja osaavaa ulkomaista työvoimaa. Tämä nostaa esiin kysymyksen siitä miksi tilanne on tämä.

Professori **Dan Steinbockin** tutkimus ”**What Next? Finnish ICT Cluster and Globalisation**” on osa sisäasiainministeriön laajempaa tutkimuskokonaisuutta, jolla haetaan tietoa politiikan pohjaksi suurten kaupunkiseutujen kansainvälistämiselle ja toiminnallisten seutujen innovaatiojärjestelmän vahvistamiselle. Taustalla oli tarve saada aikaisempaa parempi kuva innovaatiopolitiikan ja aluepolitiikan suhteesta sekä alueiden roolista pienessä avoimessa kansantaloudessa.

Tutkimuksen tarkoituksena oli myös arvioida alueiden ja klustereiden kehityksen dynamiikkaa ja tekijöitä, jotka ovat tarpeellisia alueiden kilpailukykyyn parantamiseksi sekä kansallisesti että erityisesti kansainvälisesti. Tämä tapahtuu analysoimalla ICT-klusterin kehitystä ja sen tulevaisuuden haasteita Suomen aluekehitykselle globaalitaloudessa.

Tutkimuksen ajankohtaisuutta lisäävät talouden globalisaatioon liittyvät aluetalouden nopeat muutokset. Yritykset näyttävät siirtyvän Suomestakin yhä herkemmin suurten markkinoiden ja halpojen tuotantokustannusten maihin. On tärkeää muodostaa kokonaiskuva siitä, mitkä ovat globalisaation vaikutukset kansallisvaltioiden ja alueiden kilpailukykytekijöihin, ja mikä on tiedon ja osaamisen osuus kilpailukyvyssä. Poliitiikan kannalta on olennaista, että pystymme tunnistamaan eurooppalaisesta ja globaalista integraatiosta syntyvät alueelliset muutosvoimat ja voimme muuttaa aluepolitiikan strategiaa, painotuksia ja toimenpiteitä sekä tarpeen mukaan hallintoakin. Tällä tutkimuksella haettiin tietoa näistä tekijöistä ja erityisesti klusteridynamiikasta, alueiden roolista ja Suomen houkuttelevuudesta ulkomaisten yritysten ja osaajien sijoituspaikkana.

Tutkimuksen lähtökohdista ja johtopäätöksistä

Suomalaisissa klusteritutkimuksissa on yleensä katsottu Suomesta ulospäin ja

tarkasteltu klustereita kansallisena voimavarana ja osana Suomen kansainvälistymistä ja viennin kasvattamista. Tässä tutkimuksessa painotetaan ulkoa sisäänpäin näkökulmaa ja tutkitaan Suomen klusterikehitystä globalisaation ja lokalisaation näkökulmasta. Tämä tapahtuu tarkastelemalla muutoksia informaatio- ja kommunikaatioklusterin (ICT-klusterin) kehitysdynamiikassa.

Tutkimuksen yksi johtopäätös on, että klustereiden ja yritysten toimintaympäristö ja kehitysdynamiikka on muuttunut 1990-lukuun verrattuna. Tänä päivänä strategisia valintoja joudutaan tekemään useissa tapauksissa kypsillä aloilla ja yhä voimakkaammin globalisoituvassa ympäristössä. Nämä päätökset valinnat merkitsevät merkittäviä yritysten ja niiden välisen yhteistyön uudelleenorganisointeja ja osin myös uudelleen sijoittumista alueellisesti.

Suomen näkökulmasta ongelmana on enemmänkin paikallistaso (lokalisatio) ei niinkään globalisaatio sellaisenaan. Tähän asti kansallinen innovaatiojärjestelmä on voimakkaasti tukenut yritysten teknologian ja osaamisen kehittämistä ja viennin vahvistamista ja politiikassa on painotettu yritysten kansainvälistymistä mm. ulkomaisilla suorilla investoinneilla. Keskeiset valtion toiminnot painottavat edelleen ulospäin suuntautuvaa kansainvälistymistä. Ponnistukset ulkomaisen pääoman ja ulkomaisten osaajien houkuttelemiseksi Suomeen ovat sen sijaan tähän mennessä olleet vähäisiä. Kysymys on myös siitä, mitkä alueet Suomessa voisivat olla riittävän houkuttelevia ulkomaisienkin yritysten toimintaympäristöjä ja osaavan työvoiman asuin- ja elinympäristöjä. Kansallinen politiikka ilman alueellista ankkuroitumista ja työnjakoa ei enää ole riittävän tehokasta.

Alueellinen näkökulma tuli Suomen innovaatiopolitiikkaan 1980-luvulla ja se vahvistui ja vakiintui 1990-luvun puolivälissä. Jo tätä ennen alueellisuutta painotettiin mm. uusien yliopistojen perustamisessa ja teollisuuspolitiikassa sekä erityisesti aluekehityslainsäädännössä. Alueellisen innovaatiopolitiikan

veturina on toiminut kymmenen vuotta osaamiskeskusohjelma, joka on saanut merkittävää vetoapua EU:n aluepolitiikasta ja rakennerahastoista. Kaupungit ja kaupunkiseudut ovat aktivoituneet innovatiivisten ympäristöjen kehittämisessä. Selvityksessä tarkastellaan sitä, mikä on alueiden ja julkisen sektorin muuttuva rooli yritysten toimintaympäristön ja kilpailukyyn kehittämässä ja haasteet klusteripolitiikalle.

Kilpailueduista

Tutkimuksen esipuheessa **Harvard Business Schoolin professori Michael E. Porter** toteaa, että kilpailukyyn käsite ymmärretään usein väärin. Kilpailukyvyssä on perinteisten tekijöiden ohella kysymys myös niistä kansallisista ja paikallisista olosuhteista, jotka tukevat ja ylläpitävät korkeaa tuottavuutta. Tänäpäin hyvinvointi ja kilpailukyky riippuvat yhä enemmän innovaatiojärjestelmien vahvojen toimijoiden ohella tehokkaista ja houkutte-

levistä yritys ympäristöistä, jotka tukevat yrityksiä niiden kehittämistyössä. Kilpailuedut ovat yhä enemmän paikallisia – osaamista, yhteistyöverkostoja – joita muualla olevat kilpailijat eivät pysty kopioimaan. Kyse ei siis enää ole pelkästään tieteestä ja teknologiasta, vaan laajemmin koko innovaatiojärjestelmästä, joka pitää sisällään paikalliset innovaatioympäristöt toimijoineen ja hyvinvointipalveluineen.

Teoriassa sijaintipaikan ei pitäisi olla kilpailuedun lähde, mutta käytännössä sijaintipaikka säilyy kuitenkin keskeisenä kilpailuetuna. Niinpä hallitusten täytyy yhä enemmän ottaa huomioon makrotason lisäksi mikrotaso ja edistää sellaisten yritysten toimintaympäristöjen kehittämistä, jotka tukevat klusterien tuottavuuden nostamista. Tämä edellyttää strategisia valintoja ja samalla siirtymiä ja muutoksia nykyiseen politiikkaan.

Tuottavuus ja kilpailuedut vaativat erikoistumista. Professori Porter on luonut klusterin käsitteen, jossa keskinäisesti toisistaan riippuvalaiset yritykset,

alihankkijat, ja erikoistuneet institutiot ovat keskenään yhteistyössä ja erikoistuvat yhteistoimintaverkostossa tietyssä toimintaympäristössä. Klusterit eivät pelkästään pienennä liiketoimintakustannuksia ja nosta klusteriin osallistuvien toimijoiden tuottavuutta, vaan luovat uutta kollektiivista osaamista informaatiovirtojen ja tiettyjen erityisosaamispanostusten kautta. Hän näkee kuitenkin, että tällä hetkellä klusterien nykyisten tehokkuushyötyjen sijaan tärkeämpää on itse asiassa tunnistaa niiden potentiaali innovaatioiden ja uuden liiketoiminnan kehittämisessä ja tämän potentiaalinen hyödyntäminen makro- ja mikrotasojen yhdistämällä.

Veijo Kavonius

What Next? Finnish ICT Cluster and Globalisation. Julkaisu ilmestyy sisäasiainministeriön julkaisusarjassa loka-kuussa 2004. Julkaisu on englanninkielinen.

Lapissa ja Kanta-Hämeessä myönteistä kehitystä

Sisäasiainministeriön tuottamassa 'Maakuntien suhdannekehitys 2000–2004' -raportissa kuvataan maakuntien viimeaikaista kehitystä tuoreimpien tilastotietojen sekä tutkimuslaitosten tekemien kehitysarvioiden valossa. Keskeisiä tarkasteltavia muuttujia ovat yritystoiminnan liikevaihto päätoimialoitain sekä vienti, työttömyys ja muutto-liike. Raportti sisältää vertailuosan, jossa käydään tiiviisti läpi maakuntien kehitys eri muuttujien suhteen sekä maakuntaosan, jossa tarkastellaan kunkin alueen kehitystä tarkemmin. Selvityksessä käytetyt muuttujat ovat osa hallituksen aluekehityksen tavoiteohjelman sekä maakuntaohjelmien seurantaindikaattoreita.

Kaupun ja rakentamisen liikevaihto kasvussa

Selvityksen mukaan alueelliset erot ovat kaventuneet vuoden 2000 jälkeen niin tuotannon, työllisyyden kuin muutto-liikkeenkin suhteen. Vuoden 2003 loppupuolella kokonaisliikevaihdon kasvu

on ollut edelleen vähäistä etenkin perinteisissä kasvumaakunnissa. Nopeinta kasvu on vuoden 2003 aikana ollut Lapissa, Itä-Uudellamaalla, Kanta-Hämeessä ja Pohjois-Karjalassa. Pirkanmaalla, Satakunnassa, Pohjanmaalla ja Varsinais-Suomessa liikevaihto aleni edellisestä vuoteen verrattuna. Toimialoista ovat parhaiten menestyneet kaupun ja rakentamisen sektorit, joiden liikevaihto kasvoi lähes kaikissa maakunnissa. Palvelualalla liikevaihdon kasvu on vuonna 2003 jäänyt edellisvuotta pienemmäksi ja joillakin alueilla liikevaihto on laskenut. Teollisuuden liikevaihto on useimmissa maakunnissa jäänyt edellisvuotta alhaisemmaksi.

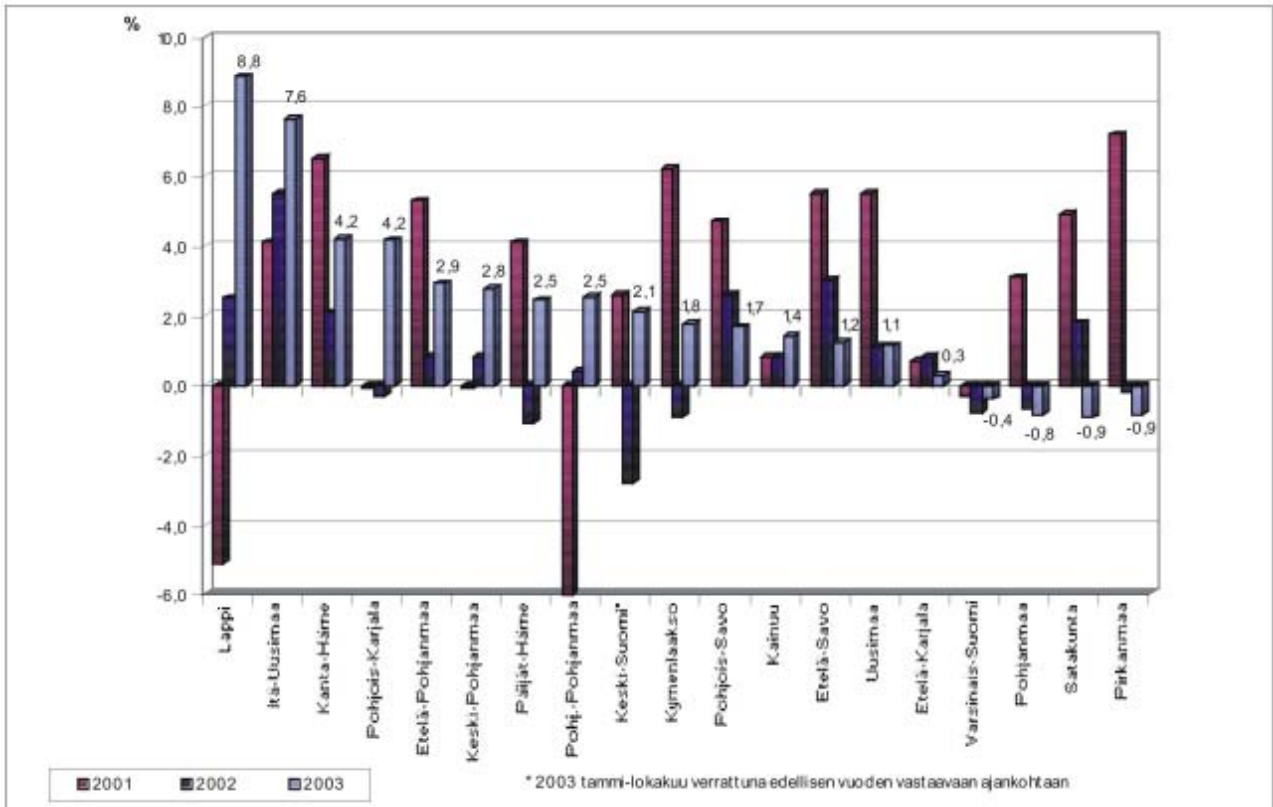
Työttömyysaste edellisvuoden tasolla

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisen työvoiman määrä väheni vuoden 2003 aikana lähes 30 000 henkilöä, mutta alkuvuonna 2004 väheneminen on pysähtynyt. Työpaikkojaan eniten menettäneessä teollisuus-

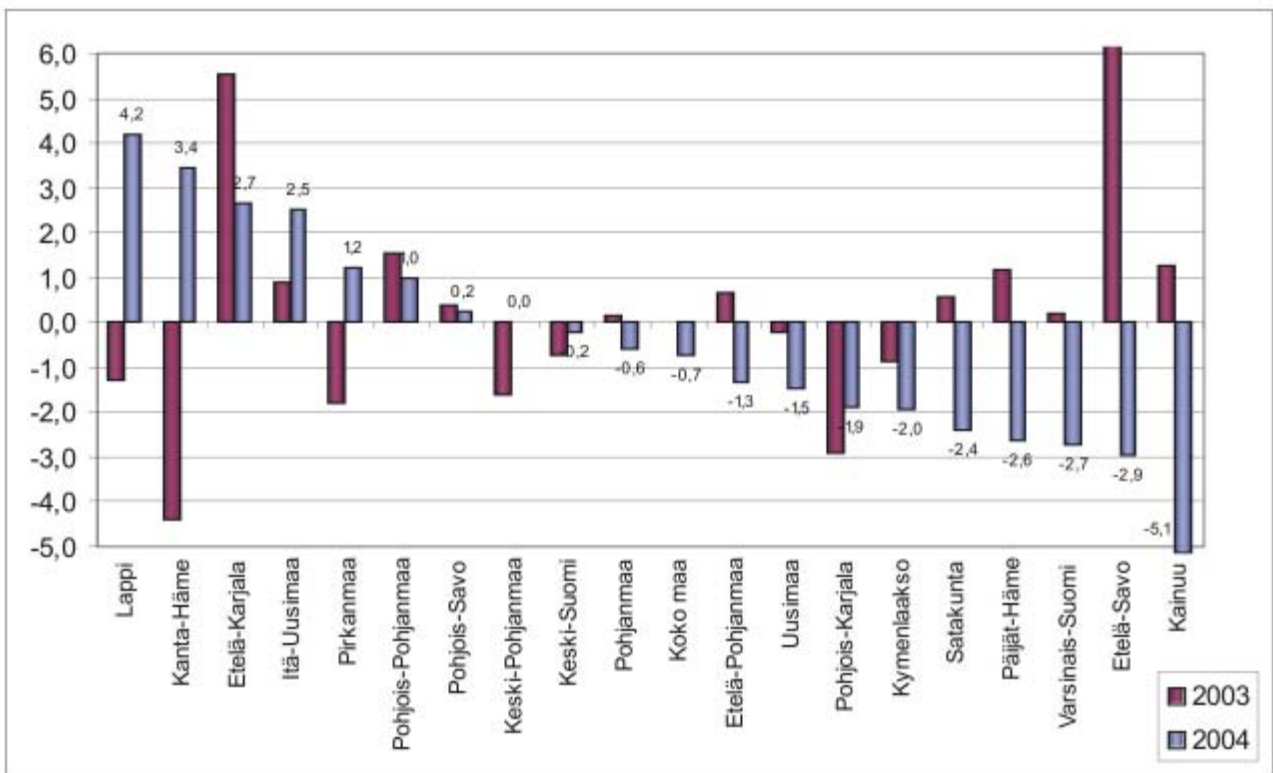
alassa kehitys on kääntynyt viime kuukausina parempaan suuntaan, vaikkakin työpaikkoja oli heinäkuussa 2004 noin 30 000 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työpaikkojen määrä on lisääntynyt vuoden 2004 alussa eniten Lapissa, Kanta-Hämeessä ja Etelä-Karjalassa. Heikoimmin ovat tässä suhteessa menestyneet Kainuu, Etelä-Savo ja Varsinais-Suomi, jossa työpaikkojen määrä vielä kasvoi vuotta aikaisemmin. Työttömyysaste on pysynyt lähes ennallaan vuoden 2004 alkupuolella ja työttömyys on noussut lähinnä vain Uudellamaalla ja Pohjanmaalla. Alueellisesti työttömyys on edelleen hieman tasoittunut. Maan sisäinen muuttoliike on pysynyt melko hitaana ja aiempina vuosina vahvasti muuttajia vetäneiden maakuntien muuttovoitto on ollut vähäistä. Myöskään maahanmuutto ei ole kasvanut edellisvuosiin verrattuna.

Lapin tilanne parantunut

Lapin myönteinen kehitys ei ole rajoittunut pelkästään teräs- ja paperiteolli-

KUVIO: Kokonaisliikevaihdon muutos eri maakunnissa vuosina 2001–2003

KUVIO: Työllisten määrän muutos maakunnittain vuosina 2003–2004, tammi–kesäkuun tiedot

suden liikevaihdon kasvuun, vaan samanaikaisesti myös rakentamisen ja palveluiden liikevaihto on kasvanut nopeammin kuin koko maassa keskimäärin. Hyvä liikevaihdon kehitys on alkanut näkyä myös työpaikkojen määrän kasvuna ja vuoden 2004 toisella neljänneksellä työpaikkoja oli Lapissa noin 3 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Myös muuttoliike Lapista muualle on vähentynyt ja nettomuutto oli vuoden 2004 alussa lähes tasapainossa.

Tuotannon ennustetaan kasvavan

Etlan maakunnittaisen ennusteen mukaan tuotannon noin kolmen prosentin vuosittaisen kasvun myötä työpaikkoja tulisi vuosina 2004–2008 lisää noin 70 000. Kaksi kolmasosaa työpaikkakasvusta tulisi Uudellemaalle, Pirkanmaalle ja Varsinais-Suomeen. Työttömyys- ja työllisyysasteen odotetaan pysyvän suurin piirtein ennallaan eri maakunnissa. Etlä arvioi työttömyyden alueellisten erojen supistuvan lievästi, koska ikääntymisestä johtuva poistuma vähentää työvoimaa ensivaiheessa erityisesti Itä-Suomen maakunnissa. Kolmen prosentin tuotannon kasvu ennakoit myös maan sisäisen muuttoliikkeen pysymistä lähes nykytasollaan.

Ilkka Mella

Maakuntien suhdannekehitys 2000–2004. Sisäasiainministeriön julkaisu 43/2004. Julkaisun verkkoversio: www.intermin.fi/julkaisut/432004

Kaupungin ja maaseudun kohtaamisia

Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutustyöryhmä on julkaissut kolmannen raporttinsa nimellä ”Edellytykset käytännöiksi”. Keskustelu vuorovaikutusteemasta lähti käytiin vuonna 2000 julkaistusta ensimmäisestä, vahvasti akateemisesta, raportista. Toinen raportti vuodelta 2002 pohti miten vuorovaikutus muotoutuu politiikaksi. Nyt julkaistu raportti esittelee mitä vuorovaikutus on käytännössä. Raportissa on kuvattu ja analysoitu kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusta käytännönläheisesti toteuttavasta ja strategisesti ohjaavasta näkökulmasta 11 tapaustutkimuksen kautta. Lisäksi pohditaan miten vuorovaikutuksen käytäntöjä voidaan vielä vahvemmin tukea niin kansallisesti kuin alueellisesti.

Aluekehityksen mosaiikkimaisuus edellyttää, että Suomessa toteutetaan vahvaa ja monimuotoista aluepolitiikkaa. Se voidaan eriyttää ensinnäkin kaupunki- ja maaseutupolitiikkaan ja niiden kohtaamisesta syntyvään vuorovaikutukseen, mutta myös hienojakoisemmin erilaisten alueellisten kehityspiirteiden ja -edellytysten mukaan eriytyvään kehittämiseen. Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus ei kaipaa uutta ohjelmaa, vaan se on istutettavissa olemassa oleviin ohjelmiin, erityisesti aluekeskusohjelmaan, maaseutupoliittiseen kokonaisohjelmaan ja toimintaryhmätöihin. Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutuksen vahvistaminen on sisäasiainministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteinen tavoite.

Kaupunki- ja maaseutupolitiikoissa on paljon samoja teemoja. Avainsano-

ja ovat muun muassa osaaminen ja verkostot. Pysyäkseen elinvoimaisina kaupungit tarvitsevat maaseutua ja päinvastoin. Vuorovaikutuksella voidaan edistää sekä kaupunkien että maaseudun kehitysedellytyksiä. Palvelurakenteet ja -tarpeet sekä alueellisen kehityksen haasteet ja mahdollisuudet muuttuvat nopeasti. Uusia toimintamuotoja tarvitaan niin arkipäivän tarpeiden tyydyttämisessä kuin laajapohjaisessa alueellisessa kehittämisessäkin. Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus on aktiivista kansalaisuutta, eli arkipäiväistä ja suoraviivaista vuorovaikutusta erilaisten toimijoiden välillä. Se on myös hallinnollisempaa yhteistyötä hyvinvointipalvelujen turvaamiseksi sekä osaamisen ja elinkeinorakenteiden vahvistamiseksi.

Ihmisellä on varsin tunnerikas suhde asuinpaikkaansa – identiteetti rakentuu omaksi koetun alueen kautta. Tämä heijastuu erityisesti puhuttaessa kaupungeista ja maaseudusta ja niiden kehittämisestä. Mielikuvat ohjaavat tulkintoja ja jopa päätöksentekoa vahvasti. Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusta vahvistettaessa tulee usein esiin diplomaatin, neutraalin neuvottelijan ja välittäjän, merkitys alueita kehitettäessä.

Janne Antikainen

Edellytykset käytännöiksi. Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus. Sisäasiainministeriön julkaisu 41/2004. Julkaisun verkkoversio: www.intermin.fi/julkaisut/412004

Koulutus on nähtävä seudullisena kokonaisuutena

Opetushallitus on julkaissut kirjan ”Seudulliseen yhteistyöhön! Opetustoitmen seudullisia verkostoja”, jossa kuvataan alueellista tai seudullista yhteistoimintaa koulutuksen ja opetuksen alueella. Kirja on suunnattu koulutuksen järjestäjille, oppilaitoksille, rehto-

reille ja opettajille. Sen tavoitteena on virittää kiinnostusta seudulliseen yhteistyöhön, lisätä ymmärrystä verkostoitumisesta ja antaa työvälineitä alueellisen yhteistyön käynnistämiseen.

Kirja käsittelee oppilaitosten verkostoitumista, oppilaitosverkostojen ra-

kentamista käytännössä, koulutuksen alueellista ennakointia ja seudullisen yhteistyön arviointia. Se sisältää lähes kolmekymmentä kuvausta seudullisista koulutus- tai oppilaitosverkostoista, jotka on laadittu avainhenkilöiden haastattelujen pohjalta. Niissä on esimerkk-

kejä peruskoulun, lukioiden, ammattilisten oppilaitosten ja aikuiskoulutuksen seudullisesta yhteistyöstä. Mukana on myös kuvauksia sivistystoimenjohtajien, oppilashuollon, opinto-ohjauksen sekä koulu- ja yritys yhteistyön seudullisista verkostoista.

– Yksittäinen kunta on usein aivan liian pieni kokonaisuus varmistamaan koulutuksellista tasa-arvoa, toteaa Opetushallituksen pääjohtaja **Kirsi Lindroos**. – Tehokkuus ja taloudellisuus eivät toteudu, mikäli kuntarajat pätkivät järkevän yhteistoiminnan. Kuntien on tehtävä yhteistyötä ja verkostoiduttava seudullisesti. Seudun oppilaitosverkostoa on tarkasteltava kokonaisuutena – tuottavatko ne sitä osaamista, mitä alueella tarvitaan?

Koulutuksen alueellinen näkökulma vahvistumassa

Suomen liittyttyä Euroopan unioniin keskustelu alueellisuudesta ja alueiden itsemääräämisoikeudesta vahvistui. Viime vuosikymmenellä uudistettiin aluejakoa, perustettiin suurläänit, jaettiin maa maakuntiin ja viimeisimpänä on tehty seutukuntajako. Alueellista kehittämistyötä ryhdyttiin tukemaan erilaisin ohjelmin.

Alueiden kehittäminen ja seudullisuus näkyvät valtionhallinnon opetusta koskevissa suunnitelmissa. Opetusministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa 2003–2008 korostetaan seudullista yhteistyötä koulutuksen järjestämisessä. Hallitusohjelmassa tarkoituksena on tukea kunnallisten palvelujen seudullista tuotamista. Opetusministeriön aluestrategiassa vuoteen 2013 todetaan, että koulutuksen järjestäjien alueelliset yhteistyöverkot luovat mahdollisuuden turvata paikalliset esi- ja peruskoulun koulutuspalvelut. Alueellisesti kattava toisen asteen koulutuksen tarjonta turvataan edistämällä koulutuksen järjestäjien yhteistyötä. Myös maakunnissa ja seutukunnissa on ryhdytty kehittämään seutu- tai aluestrategioita, joissa muun muassa osaamisen vahvistaminen on keskeinen teema.

*Numminen, Ulla & Stenvall, Kirsti:
Seudulliseen yhteistyöhön!
Opetustoimen seudullisia verkostoja.
2004. Opetushallitus.*

Kuntamarkkinat keräsi yhteen julkishallinnosta kiinnostuneita

Kuntatalo Helsingin Kalliossa täyttyi syyskuun alussa järjestettyjen Kuntamarkkinoiden aikaan niin näyttelleasettajista kuin tuhansista vieraistakin. Sisäasiainministeriö esittäytyi markkinoilla laajasti niin seminaareissa, tietoisuuksina kuin näyttelyosastollakin.

Alueiden ja hallinnon kehittämisen aihepiiriin liittyvän seminaarin aiheena oli peruspalvelujen arviointi. Seminaarin avasi hallitusneuvos **Tarja Hyvönen**, joka kertoi yleisölle toukokuun lopulla ilmestyneestä peruspalvelujen arviointiraportista ja valtioneuvoston roolista arvioinnin käyttäjänä. Maaherra **Eino Siuruainen** käsitteli puheenvuorossaan peruspalvelujen arviointia kehittämisen välineenä. Aluekehitysohjohtaja **Veijo Kavonius** tarkasteli arviointia aluekehityksen edistämisen ja

seurannan näkökulmasta.

20-minuuttisissa tietoisuuksissa hankepäällikkö **Pia Paaso** esitteli Julkiset palvelut verkkoon (JUPA) -hanketta ja kertoi kehittämistyön alla olevista palveluista. Yhteispalvelu-tietoisuudessa suunnittelija **Leni Haavisto** puhui yhteispalvelujen kehittämistä keinona julkisten palveluiden saatavuuden varmistamiseksi. Tietoisuudet keräsivät runsaasti yleisöä mutta aikaraja kahlitsi keskustelua mielenkiintoisista aiheista.

Ministeriön näyttelyosastolla pidettyyn visaiseen tietokilpailuun tuli runsaasti vastauksia. Palkintona olleen herkkukorin onnellinen voittaja löytyi Tohmajärveltä.

Hanna Urjankangas

Olli Albo ja Tiina Ranta-Lassila jakavat tietoa näyttelyosastolla.

Paikallis- ja aluehallintopäivät Vaasassa

Millaisin välinein ja ohjelmin hallintoa kehitetään ja miltä huomisen hallinto näyttää.

Neljännestä kertaa järjestetyillä valtion paikallis- ja aluehallintopäivillä Vaasassa 21.–22.9. valotettiin politiikkaohjelmien ja ajankohtaisten hallinnon kehittämishankkeiden etenemistä sekä annettiin osallistujille eväitä kohdata huomisen hallinnon haasteita.

Vaasassa oli koolla toista sataa paikallis- ja aluehallinnon haasteista kiinnostunutta, eturivissä seminaarin alustajia ministeri Mannisen johdolla.

Päivien puheenvuorot tarjosivat seminaarivälillä paitsi ajankohtaiskatsauksia hallinnon kehittämisen kentältä myös tulevaisuuteen ja hallinnon ihmisläheisyyteen luotaavia puheenvuoroja. Alustukset herättivät ajoittain vilkastakin keskustelua.

Alue- ja kuntaministeri **Manninen** korosti puheenvuorossaan, että eduskunnalle ensi vuoden alussa annettava hallintoselonteko antaa mahdollisuuden katsoa taaksepäin ja arvioida menneitä. Ennen kaikkea selonteon valmistelu antaa kuitenkin mahdollisuuden etsiä pitkälle tulevaisuuteen luotaavia ratkaisuja ja kehittämisen välineitä. Mannisen mukaan hallinnon kehittämisen erityisenä haasteena on palveluiden laadun ja saatavuuden turvaaminen yhdenvertaisesti maamme kaikissa osissa. Jotta tähän haasteeseen voidaan vastata, hallinnollisten rajojen ylittämisen on oltava joustavaa.

Tietoyhteiskunta-, kansalaisvaikuttamisen, työllisyyden ja yrittäjyyden politiikkaohjelmien tahtotilojen esittelyt saivat mielenkiintoisen lisänsä toimijoiden – kansalaisten ja kentällä toimivi-

oiden ja kilpailukyvyyn lisääntymistä. tetyistä kommenttipuheenvuoroista. Yksi jos toinenkin seminaarin osanottajista myönsi tehneensä kriittistä itsetutkiskelua, kun aktiivinen kansalainen **Virpi Kallioinen** kritisoi hallinnon tuottamien tekstien ja ohjeistusten vaikeaselkoisuutta ja ihmetteli hanketoiminnan rahoituksen lyhytnäköisyyttä.

Seminaaripalautteessa ylistettiin erityisesti huomisen hallinnon haasteita availleen Turun kauppakorkeakoulun tulevaisuuden tutkimuslaitoksen aluepäällikkö **Olli Hietasen** puheenvuoroa. Hietanen korosti paikallisuutta hallinnon ja kansakuntamme kilpailukyvyyn voimavarana ja kyseenalaisti kuntaliitosten järkevyyden. Kuntaliitosten sijaan henkiset yhteenliittymät, esimerkiksi Turun ja Oulun ”yhdistymisen”, voisivat tuoda hallintoonkin uudenlaista lisäarvoa ja tukea innovaati-

oiden ja kilpailukyvyyn lisääntymistä.

Isä **Mitron** puheenvuoro otsikolla ”Ihminen on tärkein” sai seminaarivälillä mielteliääksi. Isä Mitro kysyi, missä onkaan yhteiskuntamme, kuten myös hallinnon etiikka ja moraalit, miten kohtelemme lähimmäisiämme ja asiakkaitamme – yleensäkin toinen toisiamme.

Seuraavan kerran Valtion paikallis- ja aluehallintopäivät järjestetään toukuussa 2006.

Seminaarin aineistot löytyvät osoitteesta www.intermin.fi/ajankohtaista.

Ulla Mäkeläinen

Rakenteet muutoksessa - pysymmekö vauhdissa

- Aluekeskuseminaari 11.11.2004 klo 13.00–16.30
- Finlandia-talon terassisali, Mannerheimintie 13 e, Helsinki
- Seminaarin tarkoituksena on tukea **teollisten seutujen** strategista kehittämistä kokoamalla asiantuntijuutta, kehittämiskokemusta ja näkemystä. Seminaari käynnistää ohjelmaa toteuttavien seutujen ja ohjelman yhteistyökumppaneiden kansallisen verkostoyhteistyön.

Ohjelma

13.00	<p>Seminaarin avaus <i>Kansliapaallikkoo Ritva Viitanen, sisäasiainministeriö</i></p>
13.10	<p>Tehtaan varjosta luovaan kaupunkipolitiikkaan <i>Eduskunnan puhemies Paavo Lipponen</i></p>
13.25	<p>Alue- ja kaupunkikehityksen päälinjat ja tulevaisuuden haasteet - tyyliteltyjä faktoja ja trendejä <i>Kaupunkitaloustieteen professori Heikki A. Loikkanen, Helsingin yliopisto</i></p>
14.10	<p>Valtioneuvoston aluepoliittiset linjaukset teollisten seutujen kehitysstrategioiden tukena <i>Alue- ja kuntaministeri Hannes Mäminnen, sisäasiainministeriö</i></p>
14.30	<p>Kahvitauko</p>
14.50	<p>Teolliset seudut teräskuntoon - menestymisen mahdollisuudet, edellytykset ja toimintamallit</p> <p>Paneelikeskustelu Puheenjohtajana <i>tutkimusprofessori Jaakko Kiander, VATT</i></p> <p>Keskustelijoina:</p> <p>Kaupunginjohtaja Elina Lehto, Lohjan kaupunki Kiinteistöjohtaja Kalervo Saarimaa, Componenta Karkkila Oy Kaupunginjohtaja Matti Reijonen, Varkauden kaupunki Toimitusjohtaja Timo Saarelainen, Honeywell Oy, Varkaus Tutkimusjohtaja Eero Hovi, Metallityöväen liitto Professori Jussi S. Jauhainen, Oulun yliopisto Aluekehitysjohtaja Veijo Kavonius, aluepoliittisten toimenpiteiden seurantaryhmän pääsihteeri, sisäasiainministeriö</p> <p>Keskustelun yhteenveto, Jaakko Kiander</p>
16.30	<p>Seminaari päättyy</p>

Ilmoittautumiset seminaariin 28.10.2004 mennessä projektsihteeri Anne Hokkaselle, anne.hokkanen@intermin.fi, puh. (09) 160 44094

SVENSK RESUMÉ

■ Strukturfondsförordningarna skapar goda föutsättningar för den nya programperioden

Kommissionens tredje kohesionsrapport och de därpå baserade strukturfondsförordningarna skapar goda förutsättningar för den tredje strukturfundsperioden. Men förslaget kommer sannolikt att förändras under beslutsprocessen, och de mest omtvistade frågorna är samtidigt viktigast för regionerna. Om budgeten minskas får finansieringsinstrumentens proportionella andelar inte minskas till konvergensprogrammets fördel.

För att målen för den nya programperioden ska kunna uppnås bör de ställas före de olika fondernas interna intressen, och ESF bör regionaliseras i högre grad. Men i sista hand är det ändå beslut och åtgärder på nationell nivå som avgör hur väl programmen lyckas i Finland.

Esa Halme

■ Från retorik till allvar i beredningen av strukturfondslösningen

En äckelrealistisk analys av kommissionens förslag till strukturfondslösning visar att kostnaderna för unionens utvidgning ska betalas av de gamla medlemsländernas mest utsatta regioner. Finlands gamla mål 1-regioner lär få behålla sin nuvarande stödnivå ifall de placeras inom konkurrenskraftsmålet – inte trovärdigt då det skulle innebära 6–7 gånger högre stöd än inom målet i genomsnitt. Därför bör regeringen även dryfta att placera Östra och Norra Finland inom ramen för ”konvergensmålet”, eller godta kommissionens förslag men så att Östra och Norra Finland samt Norra Sverige får tilläggsstöd som ”ultraperifera” regioner. Detta skulle förbättra våra nuvarande mål 2-regioners position och därmed vara bättre för Finland som helhet.

Hannu Vesa

■ Landskapen och kohesionen

Hur skulle EU:s regionpolitiska planer för åren 2007–2013 påverka landskapens utveckling i Finland? I den färsk rapporten ”Maakunnat ja kohesio” (fritt översatt ”Landskapen och kohe-

sionen”), som Kommunförbundet och inrikesministeriet producerat, finns aktuell information om EU:s kohesionspolitiska linjedragningar. I rapporten ingår också synpunkter på EU:s kommande regionpolitik samt en utvärdering av hur utvidgningen och Rysslands utveckling kommer att påverka Finland. Rapporten bygger på material från de fyra regionala kohesionsseminarier som ordnades i Finland våren 2004. Rapporten (15 •) kan beställas av Kommunförbundet på www.kunnat.net/kirjakauppa.

*Ilkka Mella
Kari Pakarinen*

■ Det nära samarbetet med Frankrike fortsätter

Frankrikes trafik- och regionplaneringsminister **Gilles de Robien** besökte Finland 5–6.9. på inbjudan av region- och kommunminister **Hannes Manninen**. Ministrarna träffades i Jyväskylä och diskuterade reformen av EU:s regionpolitik samt den regionala innovationspolitiken. Frankrike har förståelse för Finlands strävanden att trygga Östra och Norra Finlands ställning. Länderna är också överens om det regionala samarbetets betydelse samt om att möjliga sparåtgärder inom kohesionspolitiken inte endast ska drabba målsättningarna Regional konkurrenskraft och sysselsättning eller Regionalt samarbete.

*Mårten Johansson
Berit Ahlbäck*

■ INTERREG:s framtid dryftades i Ljubljana

I Ljubljana hölls 20–21.9.2004 en konferens om kommissionens förslag till nytt mål för det regionala samarbetet (Territorial Co-operation), som skulle utgöra en fortsättning på gemenskapsinitiativet Interreg. Konferensen samlade ca 200 deltagare, varav sju från Finland. Finland stöder planerna på ett skilt grannskapsinstrument för samarbetet över unionens yttre gränser, men det vore viktigt att instrumentet fungerar enligt samma principer som Interreg. Under konferensen framkom det att en fortsättning på verksamhet av Interreg IIIC-typ kan väntas. Från många håll framfördes önskemål om

att bibehålla det etablerade namnet Interreg.

Harry Ekestam

■ Mål 1 och 2-programmens övervakningskommittéer: höstens möten

23.11.2004: Gemensamt möte i Helsingfors för övervakningskommittéerna för Södra och Västra Finlands mål 2-program. Mer info av Marja Taskinen (tfn 09-160 44504) och Anu Nousiainen (tfn 09-160 43457).

24.11.2004: Gemensamt möte i Helsingfors för övervakningskommittéerna för Östra och Norra Finlands mål 1-program. Mer info av Pasi Rantahalvari (tfn 09-160 44682) och Harri Ahlgren (tfn 09-160 44653).

■ Mer fart på genomförandet av Interreg IIIB Nordlig Periferi – men N+2-regeln hotar ändå

Programmets övervaknings- och styrkommitté (PMC) sammanträdde 10–11.9.2004 i Grönland. Det konstaterades att projekt från Färöarna, Island och Grönland har problem med finansieringen och att det blir svårt att följa den s.k. n+2-regeln. Kommittén godkände också 5 nya projekt. Årets sista deadline är 31.10.2004 – intresserade finländska sökande uppmanas bekanta sig noga med ansökningsanvisningarna och kontakta de finansierande ministerierna i god tid. Beslut fattas 16–17.12.2004. Under år 2005 torde det ordnas två ansökningsrundor, med deadline 6.3.2005 respektive 11.9.2004.

Harry Ekestam

■ Sådppengar att söka inom Interreg IIIB Östersjön

Programmets sjätte egentliga ansökningsrunda tar slut 24.9.2004 och styrkommittén fattar beslut om ansökningsarna i Hamburg 9–10.12.2004, men många aktörer torde redan ha siktet inställt på följande ansökningsrunda i början av 2005. För denna runda finns det fram till 4.10.2004 sådppengar att söka för åtgärdshelheterna 2.1, 2.2 och 3. På sekretariatet i Rostock finns en ny person, Leena Anttila (tfn +49 381

45484 5272, e-post leena.anttila@bsrinterreg.net).

Harry Ekestam

■ Nytt om INTERACT-programmet

INTERACT-programmets övervaknings- och styrkommitté höll ett informellt mellanmöte 21.9.2004 i samband med konferensen i Ljubljana. Man informerade om programverksamheten, en ny forskningsrapport, samt resultaten av den andra öppna ansökningsrundan med deadline i juli. 23 ansökningar inkom och tyngdpunkten bland dem är fortfarande starkt sydeuropeisk. Beslut fattas 1–2.12.2004 i Dublin. Före det ska en ny chef för sekretariatet väljas. 12 ansökningar har inkommit och slutintervjuerna hålls i oktober. Den nya chefen ska tillträda i början av december.

Harry Ekestam

■ Uppstartandet av grannskapsprogrammen fortskrider

14–15.9.2004 ordnade Rysslands EU-delegation ett infotillfälle om grannskapsprogram i St. Petersburg. Man diskuterade praktiska ärenden i anslutning till programmen och informerade ryska sökande. Intresset bland de sistnämnda verkade vara mycket stort. Samtidigt informerade kommissionen om att den första gemensamma ansökningsrundan för Interreg och Tacis inte kan ordnas under 2004, utan troligen äger rum under första halvan av 2005.

Petri Haapalainen

■ Premiär för nya medlemsländer i Urbacts övervakningskommitté

Urbacts övervakningskommitté sammanträdde i Paris 22.6.2004. Nuläget inom Urbact är att 13 stadsnätverk fått finansiering och verksamheten har startat i 11 av dessa. Sammanlagt deltar 83 städer i verksamheten. Majoriteten av dem är små, med mindre än 200 000 invånare. Intresset för erfarenhetsutbytet inom Urbact har varit stort i de nya medlemsländerna, där det finns sammanlagt 547 potentiella deltagarstäder.

Mika Honkanen

■ Kvinnoföretagarprojektet FEM har börjat

Projektet FEM, som syftar till att stöda kvinnligt företagande i länderna i Östersjöregionen samt stärka samarbetet mellan företagarna, inleddes i september med ett startseminarium i Kajana. Det treåriga projektet ingår i Interreg IIIB Östersjön och är ett samprojekt mellan Finland, Sverige, Norge, Estland, Lettland, Litauen och Polen. Ansvarig Lead partner är Finlands inrikesministerium, som företräds inom projektet av projektchef **Laura Perheentupa** och regionutvecklingsdirektör **Kaisa-Leena Lintilä**.

Hanna Urjankangas

■ NÄRP godkände nytt samarbetsprogram

Årets tredje NÄRP-möte hölls 15.9.2004 i Stockholm. Det viktigaste ärendet var att slå fast ett nytt samarbetsprogram för den regionpolitiska sektorn för åren 2005–2008. Ett annat omdiskuterat ämne var framtiden för NORA (det nordatlantiska samarbetet). NÄRP:s nästa möte äger rum i samband med att ministrarna med ansvar för regionpolitik möts i Stockholm 1.11.2004. Då ska NÄRP bl.a. besluta om ny chef för Nordregio.

Harry Ekestam

■ Stödtjänster koncentreras och regionaliseras

De arbetsgrupper som utrett regionaliseringen av centralförvaltningens stödtjänster överräckte sina slutsatser till statsminister Vanhanen 15.9. Vid regionaliseringen av stödtjänsterna är det enligt arbetsgrupperna ändamålsenligt att överskrida gränserna mellan förvaltningsgrenarna. Regionaliseringen bör också sammankopplas med en omfattande produktivitetshöjning och modernisering inom förvaltningen. I sitt svar till arbetsgrupperna sade Vanhanen att det senast nu står klart för alla att regionaliseringen egentligen innebär en långsiktig utveckling av förvaltningen, där de stora ålderskullarnas pensionering används som en styrka.

Ilpo Takanen

■ Multipolis – ett nätverk kring teknologiskt kunnande

Multipolis är ett nätverk mellan kunskapscentra inom teknologi (polisar) på 15 orter i Norra Finland. Det rör sig om ett regionalutvecklingsverktyg som den offentliga sektorn stöder med över en miljon euro under åren 2000–2006. Kärnan i nätverket är Technopolis i Uleåborg. Teknologitvecklingssamarbetet i Uleåborgstrakten har varit särskilt framgångsrikt, och utmaningen för Multipolis är nu att sprida framgången till andra delar av norra Finland. Rätt genomfört skapar Multipolis förutsättningar för ett fruktbart teknologisamarbete i norra Finland.

Jussi S. Jaubiainen

■ Positiv utveckling i Lappland och Tavastland under det senaste året

Rapporten 'Maakuntien suhdannekehityks 2000–2004', tillgänglig på www.intermin.fi/julkaisut/432004, beskriver landskapens utveckling under den senaste tiden. Landskapen jämförs sinsemellan och dessutom beskrivs varje landskaps utveckling skilt för sig. Enligt utredningen har de regionala skillnaderna i både produktion, sysselsättning och flyttningsrörelse minskat sedan år 2000, till fördel särskilt för Lappland och Tavastland. Under perioden 2004–2008 räknar Etna med ca 70 000 nya arbetsplatser och en svag minskning av de regionala skillnaderna i sysselsättning.

Ilkka Mella

■ Möten mellan stad och landsbygd

Arbetsgruppen för samverkan mellan stad och landsbygd har gett ut sin tredje rapport under rubriken "Edellytykset käytännöiksi". I rapporten beskrivs, analyseras och diskuteras den praktiska dimensionen av samverkan mellan stad och landsbygd. Dessutom dryftas olika sätt att stöda samverkan i praktiken, nationellt såväl som regionalt. Rapporten finns att tillgå på www.intermin.fi/julkaisut.

Janne Antikainen

■ Se utbildning ur ett regionalt helhetsperspektiv!

Utbildningsstyrelsen har gett ut boken "Seudulliseen yhteistyöhön! Opetustoi-
men seudullisia verkostoja" av **Ulla Numminen** och **Kirsti Stenvall**. Boken handlar om samarbete på region- och ortsnivå inom utbildningssektorn. Den är avsedd för utbildningsarrangörer, utbildningsanstalter, rektorer och lärare, och dess mål är att främja det regionala samarbetet inom sektorn.

■ Kommunmarknaden samlade förvaltningsintresserade

Kommunmarknaden, som ordnades i början av september i Kommunhuset i Berghäll, drog till sig tusentals besökare. Inrikesministeriet höll sig synligt framme på många sätt. I programmet ingick bland annat ett seminarium på

temat region- och förvaltningsutveckling, med utvärdering av bastjänster som specifikt ämne. Seminariet öppnades av regeringsrådet **Tarja Hyvönen**. Frågesporten som ordnades på ministeriets utställningsavdelning samlade en stor mängd svar.

Hanna Urjankangas

■ Lokal- och regionförvaltningsdagar i Vasa

Hur ser morgondagens förvaltning ut? Vad innehåller de politiska programmen och hur upplever medborgarna dem? Vilka slags verktyg och program används för att utveckla förvaltningen? Detta är några av frågorna man försökte besvara på Statens lokal- och regionförvaltningsdagar i Vasa 21–22.9. Till talarna hörde region- och kommunminister **Hannes Manninen** och fader **Mitro**. Material från seminariet

finns tillgängligt på www.intermin.fi/ajankohtaista.

Ulla Mäkeläinen

■ Seminarium på temat regioncentra

11.11.2004 kl. 13.00–16.30 ordnas ett seminarium om regioncentra under rubriken "Rakenteet muutoksessa – pysymmekö vauhdissa?" på Finlandiahuset i Helsingfors. Till talarna hör riksdagens talman **Paavo Lipponen** samt region- och kommunminister **Hannes Manninen**. Seminariet, som syftar till att stöda den strategiska utvecklingen av industriella regioner, utgör samtidigt startskottet för ett nationellt nätverks-samarbete kring regioncenterprogrammet och dess samarbetspartners. Anmälningar tas emot fram till 28.10.2004 av Anne Hokkanen, anne.hokkanen@intermin.fi, tfn (09) 160 44094.

Alue-Integraattorin internet-osoite: <http://www.intermin.fi/suomi/integraattori>

TOIMITUS

Julkaisija: Sisäasiainministeriön alueiden ja hallinnon kehittämisosasto • **Vastaava toimittaja:** Tarja Pyöriä, puh. (09) 160 43472, fax (09) 160 44650, e-mail: tarja.pyoria@intermin.fi • **Toimitussihteeri:** Hanna Urjankangas, puh. (09) 160 42997, e-mail: hanna-maria.urjankangas@intermin.fi • **Svensk resumé:** Wilhelm Barner-Rasmussen • **Taitto:** Tuula Kostia • **Tilaukset:** Alueintegraattori @ intermin.fi tai Raili Markoff, puh. (09) 160 44532, fax (09) 160 44655, Sisäasiainministeriö, PL 26, 00023 VALTIONEUVOSTO, julkaisu on maksuton • **Monistus:** Sisäasiainministeriön monistamo